

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Venla Juntunen

Kuopion vetovoimaisuus etätyöntekijöiden näkökulmasta

”Pääsi muuttamaan sinne, missä tykkää olla ja hyvä olla, niin se riittää.”

Johtamisen yksikkö
Aluetieteen pro gradu -tutkielma
Hallintotieteiden koulutusohjelma

Vaasa 2023

VAASAN YLIOPISTO**Johtamisen yksikkö**

Tekijä:	Venla Juntunen		
Tutkielman nimi:	Kuopion vetovoimaisuus etätyöntekijöiden näkökulmasta : ”Pääsi muuttamaan sinne, missä tykkää olla ja hyvä olla, niin se riittää.”		
Tutkinto:	Hallintotieteiden maisteri		
Oppiaine:	Aluetiede		
Työn ohjaaja:	Johanna Hautala		
Valmistumisvuosi:	2023	Sivumäärä:	79

TIIVISTELMÄ:

Etätyöskentely yleistyi koronapandemian aikana, mikä vaikutti muuttoliikkeeseen. Etätyö mahdollisti asumisen kauempana työpaikkakunnalta, eli työn paikkakunnan merkitys asumisen kannalta väheni. Pandemian aikana havaittiin muuttoliikkeen painopisteen siirtyvän osittain kohti maakuntia pääkaupunkiseudun sijaan. Samalla useampi henkilö työskenteli vapaa-ajan asunnolta käsin. Tutkielman kohteeksi valikoitui Kuopio, sillä kaupunki on ollut viime vuosina nettomuuton osalta kasvava ja se on pärjännyt useissa vetovoimatutkimuksissa hyvin. Tutkielmassa selvitetään minkälaiset tekijät houkuttelevat etätyöntekijöitä muuttaman Kuopioon ja minkälaista heidän kokema monipaikkaisuus on. Tutkimuskysymykset ovat 1) Mistä syntyy Kuopion veto- ja pitovoima paikkakunnalle koronan aikana muuttaneiden etätyöskentelijöiden näkökulmasta? ja 2) Millaisena etätyöskentelijät kokevat monipaikkaisen arjen ja etätyöskentelyn?

Tutkielman teoreettisena viitekehystenä toimivat veto- ja pitovoimaisuus, luova luokka ja monipaikkaisuus. Teoreettinen viitekehys muodostetaan kirjallisuuskatsauksella, jossa käsitellään sekä suomalaisia että ulkomaisia teoksia. Vetovoimaisuutta tarkastellaan taloudelliseen, sijainnilliseen, sosiaaliseen ja kulttuuriseen sekä asuin- ja elinympäristöihin ryhmiin kuuluvilla vetovomatekijöillä, jotka lisäävät alueen houkuttelevuutta. Pitovoimaisuudella tarkoitetaan paikallisten asukkaiden ja yritysten sitoutumista alueelle. Monipaikkaisuudella tarkoitetaan arjen jakautumista kahdelle tai useammalle eri paikkakunnalle esimerkiksi työn tai asumisen takia. Luovan luokan teoriaa tarkastellaan tutkielmassa, sillä luovan luokan edustajat voidaan nähdä isona osana etätyöntekijöitä.

Tutkielma on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimusaineisto kerättiin teemahaastatteluilta, joita toteutettiin seitsemän kappaletta. Haastattelujen kohderyhmänä ovat vuoden 2020 aikana ja jälkeen Kuopioon muuttaneet pääsääntöisesti etätyöskentelevät. Haastateltavia etsittiin Kuopion kaupungin nettisivujen ja sosiaalisen median kanavien sekä kuopiolaisten etätyötä tarjoavien yritysten kautta. Osa haastateltavista on paluumuuttajia ja osalle Kuopio oli ennen muuttoa lähes tuntematon kaupunki. Haastateltavat ovat tietotyöntekijöitä, joten heidän voidaan sanoa olevan luovan luokan edustajia. Noin puolella haastateltavista on säännöllistä liikkumista työpisteelle toiseen kuntaan, joten heidän osalta voidaan puhua myös hybridityöstä. Tutkimusmenetelmänä käytetään sisällönanalyysia.

Tulosten perusteella Kuopion veto- ja pitovoima rakentuu hyvän ilmapiirin, palveluiden, luonnonläheisyyden ja liikenneyhteyksien varaan. Kuopiossa asumisen nähtiin rauhoittaneen arkea, sillä elämisen rytmin koettiin olevan hitaampi sekä arjen paremman sujumisen ansioista. Kuopiossa on mahdollista yhdistää kaupunkimaiset palvelut rauhallisiin asuinympäristöihin sekä kaupungin lähellä kuin maaseudulla. Monipaikkaisuus Kuopiossa etätyöntekijöiden osalta on pääasiassa monipaikkaista työtä, mutta aineistossa on havaittavissa etätyöntekijöiden kokemus työn sijainnittomuudesta.

AVAINSANAT: Etätyö, vetovoimaisuus, pitovoimaisuus, monipaikkaisuus, Kuopio

Sisälllys

1 Johdanto	6
1.1 Aiemmat tutkimukset ja selvitykset, tutkimuksen tarve	6
1.2 Tutkimusongelma ja -kysymykset	8
1.3 Tutkimuksen rakenne, tutkimusaineisto ja -menetelmät	9
1.4 Kuopio	10
2 Veto- ja pitovoima	12
2.1 Vetovoima	12
2.2 Vetovoimatekijät	13
2.2.1 Taloudelliset tekijät	14
2.2.2 Sijainnilliset tekijät	16
2.2.3 Sosiaaliset ja kulttuuriset tekijät	17
2.2.4 Asuin- ja elinympäristön tekijät	19
2.2.5 Jaottelun ulkopuoliset tekijät	20
2.3 Pitovoima	21
3 Luova luokka	23
4 Monipaikkaisuus etätyössä	26
4.1 Monipaikkaisuus ja etätyön aiheuttama liikkuvuus	26
4.2 Etätyö	28
5 Aineisto ja menetelmät	31
5.1 Tutkimusaineisto	31
5.2 Aineiston analyysi	33
6 Etätyö mahdollistaa muuttamisen houkuttelevaan kaupunkiin	35
6.1 Muuttopäätös ja ennako-odotukset	35
6.1.1 Ennako-odotukset	36
6.1.2 Tyytyväisyys muuttopäätökseen	37
6.2 Kuopion veto- ja pitovoimatekijät	39
6.2.1 Kuopion vetovoimatekijät	40
6.2.2 Kuopion pitovoimatekijät	42

6.2.3 Paluumuuttajien näkemys Kuopion vetovoimasta	45
6.2.4 Muuton vaikutukset arkeen ja asumiseen	47
6.3 Monipaikkaisuus ja etätyö	49
6.3.1 Etätyössä nähdyt positiiviset vaikutukset	50
6.3.2 Etätyössä havaitut haittapuolet	52
6.3.3 Työyhteisö	54
6.3.4 Kuopiossa etätyötä tukevat tekijät	55
7 Vetovoimaisen etätyökunnan perusteet	56
7.1 Luonnonläheinen ja rauhallinen kaupunki	56
7.2 Miten monipaikkaisuus toteutuu etätyöntekijän arjessa	62
8 Johtopäätökset	65
Lähteet	68
Liitteet	77
Liite 1. Saatekirje	77
Liite 2. Haastattelurunko	78

Kuvat

Kuva 1. Kuopion kartta, kuntaliitosalueet ja taajamat.	10
---	----

Taulukot

Taulukko 1. Kuopion väkiluvun kehitys vuosina 2017–2021.	11
---	----

Taulukko 2. Haastateltavien perustiedot.	32
---	----

Kuviot

Kuvio 1. Vetovoimatekijöiden osa-alueet ja niiden sisältö tässä tutkielmassa.	14
--	----

Kuvio 2. Veto- ja pitovoimatekijöiden esiintyminen aineistossa.	40
--	----

1 Johdanto

Koronapandemia yleisti etätöön kevään 2020 aikana osaksi monen organisaation ja työntekijän arkea. Samalla havaittiin ainakin hetkeksi väestön keskittymisen pääkaupunkiseudulle hidastuneen, ja muuttoliikkeen olevan jopa poispäin pääkaupunkiseudun kaupungeista (Lipasti, 2021). Alasalmi ja muut (2020, s. 123) esittelevät monipaikkaisuuden vaikutuksia Suomen kehittyviin alueisiin, ja niiden perusteella monipaikkaisuus laajentaa kehittyvien alueiden määrää. He (2020, s. 121) määrittelevät kasvun isoksi perustaksi työpaikkojen määrän kasvun, mutta alueet voivat vastata tähän etätömahdollisuuksia tukemalla. Monipaikkaisuutta ja etätöä kehittämällä taantuvat alueet voivat parantaa elinvoimaansa.

Kuopio on viimeaikaisissa mittauksissa osoittanut positiivista nettomuuttoa ja ilmiö nostettiin paikallislehti Viikkosavon artikkelissa keskusteluun (Vornanen, 2022). Sisäisen muuttoliikkeen pääsuunta Suomessa on viime vuosina ollut pääkaupunkiseutu, joten erilainen muuttoliikkeen trendi on mielenkiintoinen. Samassa artikkelissa kerrottiin, ettei väestönkasvusta ole tutkimustietoa, mutta yhdeksi syyksi arvellaan etätöntekijöiden muuttaminen kaupunkiin. Kuopiossa on siis havaittu nettoväestönkasvuun liittyvä ilmiö, mutta sen taustoja ei ole tunnistettu. Etätöön ja monipaikkaisuuden yleistyminen luo mahdollisuuden valita asuinpaikkansa painottaen omia arvoja ja mielenkiintoa työpaikkaa enemmän. Tästä syystä Kuopion vetovoimaisuuden tutkiminen on tarpeellista.

1.1 Aiemmat tutkimukset ja selvitykset, tutkimuksen tarve

Kuopion vetovoimaisuutta selvittää esimerkiksi Rambollin (2022) kaupunkikeskustoja tarkasteleva livcy-eläväisyysindeksi, jossa Kuopion keskusta on arvioitu Suomen elävääsimmäksi keskustaksi. Rambollin perusteluja valinnalle olivat muun muassa viher- ja virkistysalueet, arjen helppous, kulttuuri- ja koulutuspalvelut. Livcy-indeksissä kaupunkien keskustoja arvioidaan vartin kaupunki -periaatteella, jossa arjen palveluiden

saavuttavuus asukkaille on kestäväillä liikkumistavoilla alle 15 minuuttia. Tämän pohjalta Kuopiossa, erityisesti keskusta-alueella, arki olisi sujuvaa. Kuopion vetovoimaisuutta kuvaa Vetovoima&Pitovoima -tutkimuksessa saatu toinen sija Tampereen jälkeen, jossa potentiaaliset asukkaat näkevät ihmiset, yhteisön ja elinympäristöjen laadun parhaaksi Kuopiossa (T-media, 2023; Kuopio.fi, 2023). Tämä vuoden 2022 veto- ja pitovoimaisuutta mittaava tutkimus jatkaa Kuopion osalta samaa sijoitusta 10 suurimman kaupungin joukossa, mitä vuosien 2020 ja 2021 Vetovoima mittaavat tutkimukset osoittivat (T-media, 2021; T-Media, 2022).

Kuopioon suuntautuneesta muuttoliikkeestä on tehty tutkimus, jossa on selvitetty muuttosyitä ja kokemuksia Kuopiossa asumisesta (Feelback oy, 2023). Tutkimukseen vastanneet olivat muuttaneet Kuopioon paluumuuttajana tai opiskelun, rakkauden tai työn perässä. Muuttajat pitivät Kuopiota viihtyisänä, luonnonläheisenä ja yhteisöllisenä kaupunkina. Lisäksi liikunta- ja urheilumahdollisuudet saivat kehuja. Vastaajat kuvasivat Kuopion olevan muun muassa monipuolinen, rento, suvaitseva ja pieni suuri kaupunki. Tutkimuksessa kehuja saivat myös palveluiden saatavuus julkinen liikenne, luonto ja tapahtumarikkaus. Tutkimus on toteutettu ennen korona-aikaa, joten on mahdollista vertailla, onko pandemian aikana tapahtunut muutosta Kuopion vetovoimatekijöissä.

Aiemmin Kuopion vetovoimaisuutta on tutkittu myös opinnäytetöissä. Esimerkiksi Kuopio on havaittu vetovoimaiseksi talvimatkailukohteeksi, mikä perustuu luontoon ja kulttuuripalveluihin (Renkas, 2016). Kaupunkisuunnittelua käsittelevässä opinnäytetyössä todetaan toimivan keskustan ja keskustan asemakaavan lisäävän vetovoimaa (Aalto, 2018). Rukola ja Zainana (2015) selvittivät Kuopion imagoa ja vetovoimatekijöitä on tutkittu maahanmuuttajien näkökulmasta. Opinnäytetyössään he toteavat koulutusmahdollisuuksien olevan vetovoimatekijä ja Kuopion imagon olevan luonnonläheisyys, rauhallisuus, turvallisuus ja mukavuus.

Monipaikkaisuutta ja etätyötä maaseudulla tutki MDI:n Matti-hanke. Hankkeessa selvisi, että monipaikkaisen tietotyön edellytyksiä ovat tietoliikenneyhteydet, työpiste,

liikenneyhteydet ja palvelurakenne (Rannanpää ja muut, 2023, s. 11). Rannanpää ja muut (2023, s. 12) lisäävät, että monipaikkaisen työn kehittäminen vaatii kunnilta parempaa ymmärrystä ilmiöstä ja strategisten valintojen tekemistä kehitystä tukemiseksi. Monipaikkaisuuden osalta vapaa-ajan asuminen on yleistä Kuopissa. Kuopiossa on runsaasti loma-asuntoja ollen Suomen mökkirikkein kunta, vuoden 2021 lopulla yli 10 000 (Tilastokeskus, 2023). Muuten monipaikkaisuutta tai monipaikkaista työtä ei ole Kuopion osalta selvitetty.

Aiempien tutkimusten pohjalta voidaan todeta, että Kuopio on vetovoimainen kaupunki, ja vetovoimaisuus on Suomen kärkipäätä. Etätyön vaikutusta Kuopioon suuntaavaan muuttoliikkeeseen ja Kuopion vetovoimaan ei kuitenkaan ole tutkittu. Paluumuuttajien osalta on todettu, että he olisivat halukkaita palaamaan Kuopioon, mikäli kaupungista löytyisi koulutusta ja kokemusta vastaava työpaikka. Etätyö mahdollistaa työskentelyn ja asumisen eri kunnissa, joten muuttohalukkuutta voidaan hyödyntää ilman, että työmarkkinoiden ja -mahdollisuuksien vaikutusta.

1.2 Tutkimusongelma ja -kysymykset

Tutkielman tavoitteena on selvittää, millaiset tekijät ovat houkuttelleet etätyöntekijöitä muuttamaan Kuopioon. Eli mitkä ovat Kuopion vetovoimatekijöitä, joista alueen vetovoimaisuus muodostuu. Tarkastelun ajankohta on koronapandemia, ja sen jälkeinen aika. Tutkielmassa tarkastellaan myös pitovoimaisuutta, eli minkä takia on jääty asumaan Kuopioon. Kohderyhmäksi valikoitui etätyöntekijät, sillä heidän epäillään muodostavan yhden ryhmän Kuopioon viime aikoina muuttaneista ja etätyöntekijöiden näkökulmaa muuttoveto- ja pitovoiman osalta ei ole Kuopiossa tutkittu. Lisäksi tavoitteena on selvittää, millaisena monipaikkaisuus toteutuu etätyöntekijöiden osalta. Tutkielmassa selvitetään myös millaisena etätyöntekijät kokevat etätyöskentelyn ja mitkä tekijät Kuopiossa tukevat etätyöskentelyä.

Tutkimuskysymykset:

- 1) Mistä syntyy Kuopion veto- ja pitovoima paikkakunnalle koronan aikana muuttaneiden etätyöskentelijöiden näkökulmasta?
- 2) Millaisena etätyöskentelijät kokevat monipaikkaisen arjen ja etätyöskentelyn?

1.3 Tutkimuksen rakenne, tutkimusaineisto ja -menetelmät

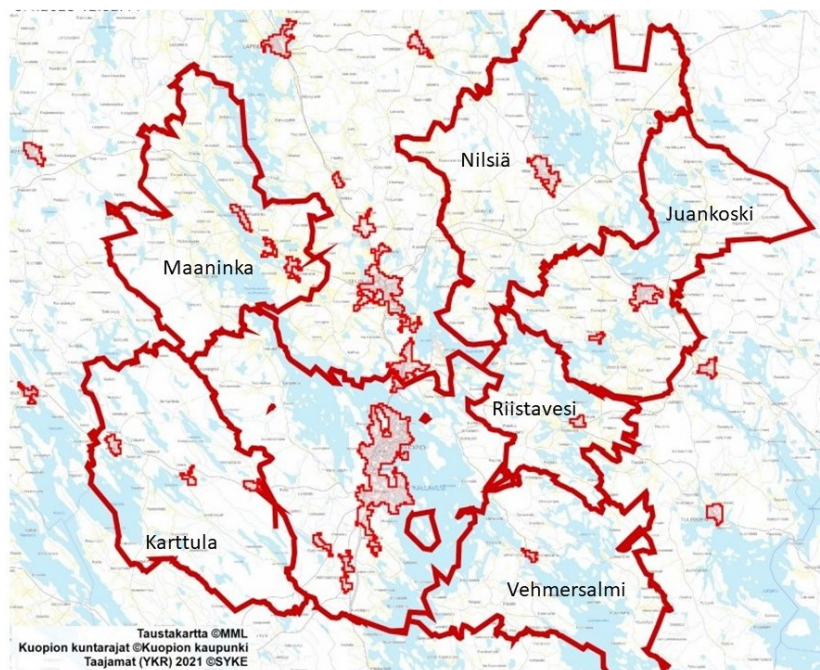
Tutkielmassa esitellään aluksi Kuopion kaupunki lyhyesti. Seuraavassa luvussa aloitetaan tutkielman teoreettisen pohjan määrittely veto- ja pitovoimaisuudella. *Vetovoimaisuus* on tutkielmassa tärkeä käsite, ja sillä tarkoitetaan lyhyesti kykyä houkutella ihmisiä, yrityksiä ja muita resursseja alueellensa (Pitkänen & Puhakka, 2012, s. 71). Muita tutkielmassa käytettyjä käsitteitä ovat luova luokka, monipaikkaisuus ja etätyö. *Luovan luokan* edustajat ovat korkeakoulutettuja tietotyöntekijöitä, jotka arvostavat yksilöllisyyttä, taitoa sekä monimuotoisuutta ja avoimuutta (Florida, 2002, s. 67, 77–79). *Monipaikkaisuudella* tarkoitetaan arjen jakautumista usealle eri paikkakunnalle (Rannanpää ja muut, 2022, s. 17) ja *etätyöstä* puhuessa tarkoitetaan työtä, joka tehdään muualla kuin työpisteessä (Määttä, 2020, s. 47).

Teoriapohjan sekä aineiston ja menetelmien jälkeen esitellään haastatteluissa kerätty aineisto ja vastataan tutkimuskysymyksiin. Tutkielman aineisto on koottu temahaastatteluiden avulla. Haastateltavia etsittiin Kuopion kaupungin sosiaalisen median kanavien ja nettisivujen kautta sekä paikallisten etätyötiloja tarjoavien yritysten kautta. Kohderyhmä haastatteluille oli vuoden 2020 aikana tai jälkeen muuttaneet, pääsääntöisesti etätyötä tekevät kuopiolaiset. Haastateltavat edustavat luovaa luokkaa, sillä kaikki ovat korkeasti koulutettuja tietotyöntekijöitä. Haastatteluja toteutettiin seitsemän kappaletta helmi-maaliskuussa 2023. Tutkielmassa käytetty tutkimusmenetelmä on laadullinen sisältöanalyysi, jossa käytettiin haastatteluissa kerättyä aineistoa. Aineistoa

tarkastellaan aluksi haastattelurungon teemojen mukaan, jonka jälkeen vastataan tutkimuskysymyksiin.

1.4 Kuopio

Kuopio on Itä-Suomen aluekeskus, ja reilun 120 000 asukkaalla Suomen kahdeksanneksi suurin kaupunki (Kuopio, 2023, s. 4). Kuopiossa on keskustaajaman ja sen läheisen kerros- ja omakotitaloalueiden lisäksi kuntaliitosten myötä pienempiä taajamia sekä maaseutualueita, joten erilaisten asuinympäristöjen tarjonta on monipuolista. Kuopion asukkaista 79 % asuu kaupunkialueella ja vuoden 2021 lopussa maaseudulla asuvien osuus on 20 % (Kuopio, 2023, s. 5). Kuopion maaseutualueet ovat pääasiassa kaupungin läheistä maaseutua ja ydinmaaseutua sekä pienemmässä määrin harvaan asuttua maaseutua (Lehtola, 2021, s. 5). Kuvassa 1 on nähtävissä Kuopion keskustaajama, sekä kuntaliitoksissa Kuopioon tulleet maaseutualueet ja -taajamat. Maaseututaajamat ovat Riistavesi (liitetty 1973), Vehmersalmi (2005), Karttula (2011), Nilsinä (2013), Maaninka (2015) ja Juankoski (2017) (Kuopio.fi, n.d. -a).

Kuva 1. Kuopion kartta, kuntaliitosalueet ja taajamat (Sitowise, n.d.).

Taulukossa 1 on havainnollistettu Kuopion väkiluvun kehitystä nettomuuton, eli maan sisäisen muuttoliikkeen, ja nettomaahanmuuton suhteen. Taulukosta nähdään, että esimerkiksi vuodesta 2017 vuoteen 2021 nettomuutto kasvanut yli 700 henkilöllä. Suomen sisäisessä muuttoliikkeessä Kuopion houkuttelevuus on siis kasvanut. Vuonna 2021, Kuopio oli toiseksi muuttovetovoimaisin kaupunki Suomessa Tampereen jälkeen Suomen sisäisessä muuttoliikkeessä (Kuopio, 2022, s. 5). Muuttovetovoimaisuus on siis nähtävissä tilastoista, ja kilpailussa Suomen kaupunkien kanssa Kuopio pärjää hyvin. Kuitenkin luonnollisen väestönlisäyksen negatiivinen kasvu on kasvanut vuodesta 2017 (kts. taulukko 1). Väestönkasvu Kuopiossa nojaa muuttovoittoon ja elinvoimaisuuden jatkuvuuden kannalta muuttovetovoima on tärkeää, jotta asukasluku pysyy edes nykyisellä tasolla.

Taulukko 1. Kuopion väkiluvun kehitys vuosina 2017–2021 (Tilastokeskus, muuttoliike, 2022).

Vuosi	Nettomuutto Kuopioon Suomesta	Nettomuutto Kuopioon ulkomailta	Luonnollinen väestönlisäys	Kokonaismuutos	Väkiluku
2017	348	179	-55	469	118 209
2019	576	186	-123	618	119 282
2021	1081	382	-120	1333	121 543

2 Veto- ja pitovoima

Seuraavaksi tarkastellaan veto- ja pitovoiman käsitteitä sekä sitä, minkä takia kaupunkien kannattaa kiinnittää huomiota niihin. Kaupungit ja kunnat kilpailevat toisiaan vastaan samoista asukkaista ja yrityksistä. Houkutellakseen niitä alueelleen, on kuntien erottauduttava muista edukseen (Kovacs & Musterd, 2013, s. 98). Varsinkin ihmisten liikkuvuuden lisääntyminen ja normalisoituminen on nostanut alueiden välisen kilpailun myös globaalille tasolle (Pitkänen & Puhakka 2012, s. 73). Erottautuminen muista voi olla esimerkiksi Kovacsin ja Musterdin (2013, s. 99) mukaan historiaan, kulttuuriin ja ympäristöön pohjaavia paikallisia tekijöitä. Nämä luovat paikkaan omanlaisensa ilmapiirin ja sitä kautta parantaa alueen vetovoimaa.

Toisaalta kunnan kehittäminen paikallisesta lähtökohdista ja olosuhteista tukee asukkaiden ja yritysten jäämistä alueelle (Kovacs & Musterd, 2013, s. 102), eli lisää alueen pitovoimaa. Vetovoimaa kehittäessä, ja paikkamarkkinoinnissa, voidaan tarkastella toimia sekä ulkoisesti, jolloin kohteena muun muassa turistit ja investoijat, että sisäisesti, jolloin näkökulmana on paikalliset asukkaat ja yritykset (Eshuis ja muut, 2014, s. 154). Sisäinen näkökulma voi olla myös pitovoiman kehittämistä, sillä voidaan olettaa tavoitteena olevan myös asukkaiden ja yritysten sitouttaminen alueelle. On panostettava siihen, että paikkakunnalle houkutellut asukkaat ja yritykset juurtuvat alueelle. Ei siis riitä, että vetovoimatekijät ovat kunnossa, jos pitovoimatekijät ovat jätetty huomioimatta.

2.1 Vetovoima

Vetovoimaisuus on osa alueen kilpailukykyä ja perinteinen tapa määritellä vetovoima tarkastelee sen taloudellista menestystä (Pitkänen & Puhakka, 2012 s. 71). Pitkänen ja Puhakka (2012) lisäävät, että liikkuvuuden lisääntyminen on vaikuttanut muiden kuin taloudellisten tekijöiden, kuten ympäristö ja hyvinvointi, merkityksen kasvuun kilpailuetuina (s. 71). Alueiden vetovoima ei siis perustu vain taloudelliseen hyvinvointiin,

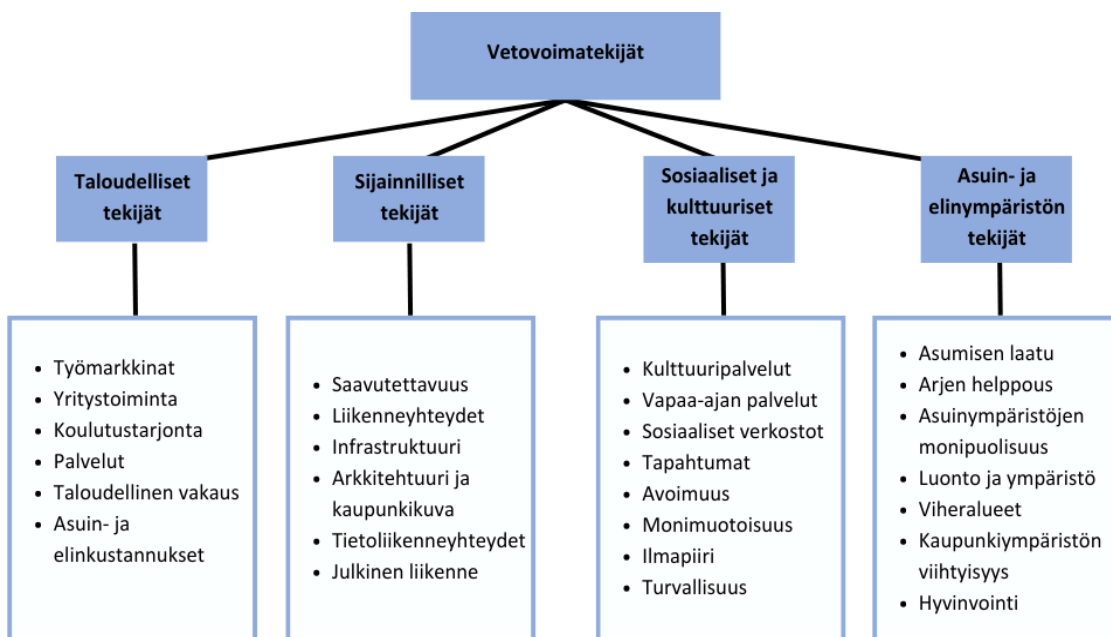
vaan tarkastelun tulee olla laajempaa. Esimerkiksi hyvin hoidetut luonto- ja ympäristöpalvelut sekä kattava päiväkotiverkosto voivat nousta kunnallisveroprosenttia tärkeämmäksi. On kuitenkin nostettu esiin, että pelkkä muuttohalukkuus ja viihtyisä ympäristö eivät riitä menestykseen, mikäli nämä eivät tuo taloudellista menestystä tukevia tekijöitä, kuten työpaikkojen ja väestön kasvua (Valanta, 2017, s. 405). Vetovoimaisuuden kannalta monipuolisuus on olennaista.

Vetovoimaisuuden kehittämisessä lähtökohtana omien vahvuuksien tunnistaminen esimerkiksi historian, kulttuurin ja tunnettujen piirteiden kautta (Parkkinen, 2020, s. 56). Erityisesti hän (2020) nostaa esiin erilaistumisen nuorten ja koulutettujen houkuttelussa (luovaa luokkaa käsitellään luvussa 3), sillä omaleimaisuus on nähty hyödyllisenä (s. 57). Kaupunkien välisessä vertailussa omasta historiasta ja ainutlaatuisuudesta kumpuavat tekijät hyödyllisiä, joten samankaltaisuuteen ja muiden kaupunkien vetovoimaisuuden matkiminen ei ole kannattavaa (Musterd & Kovacs, 2013a, s. 13). Historiankulun ja paikallisten piirteiden käyttäminen aluekehittämisessä, strategia- ja imago työssä on Musterdin ja Kovacsin (2013a, s. 18) mielestä oleellista. Toinen näkökulma vetovoimaisuuden kehittämiseen on samankaltainen. Pitkänen ja Puhakka (2012, s. 74) toteavat vetovoimaisuuden olevan useiden vetovoimatekijöiden kasautumisen lisäksi ymmärrys ja taito hyödyntää niitä. Eli alueen vetovoimaisuus ei perustu pelkästään yksittäisiin tekijöihin, vaan niiden summaan ja ymmärrykseen käyttää niitä oikein.

2.2 Vetovoimatekijät

Kirjallisuuden perusteella vetovoimatekijät voidaan jakaa neljään ryhmään. Vaikka vetovoimatekijät ovat usein jaettu 2–6 eri osa-alueeseen riippuen kirjoittajasta, usein tekijät jakautuvat samankaltaisesti, osa yksityiskohtaisemmin kuin toiset. Karkea jako on kovat ja pehmeät vetovoimatekijät. Yksi tapa jakaa vetovoimatekijät koviin ja pehmeisiin on sellainen, että kovilla tekijöillä houkutelnaan taloudellisia toimijoita ja pehmeät ovat taas käytössä, kun houkutelnaan ihmisiä (Musterd & Kovacs, 2013a, s. 14).

Tässä tutkielmassa käytettävä ryhmittely on taloudelliset tekijät ja sijainnilliset tekijät, jotka ovat kovia vetovoimatekijöitä. Pehmeitä vetovoimatekijöitä ryhmittelyssä edustaa sosiaaliset ja kulttuurilliset tekijät sekä asumiseen ja asuin- ja elinympäristöihin liittyvät tekijät (mukaan Raunio 2001; Aro, 2016). On kuitenkin huomioitava, että osa-alueet ja niihin kuuluvat tekijät ovat osittain päällekkäisiä, eli kaikkia yksittäisiä vetovoimatekijöitä voidaan luokitella kuuluvan vain yhteen ryhmään, esimerkiksi arjen helppous muodostuu monesta eri osa-alueesta, kuten liikenneyhteyksien toimivuudesta ja koulun ja harrastusten läheisistä sijainnista kotiin nähden.

Kuvio 1. Vetovoimatekijöiden osa-alueet ja niiden sisältö tässä tutkielmassa.

2.2.1 Taloudelliset tekijät

Taloudellisessa ryhmässä eniten esiintyvät vetovoimatekijät ovat työ- ja koulutusmahdollisuudet sekä kaupungin yritystoiminta. Työmarkkinat ovat yleinen vetovoimatekijä kirjallisuudessa. Esimerkiksi Raunio (2001, s. 139), Laamanen ja Kultanen (2019, s. 11) sekä Aro (2016, s. 4) ovat nostaneet esille työmarkkinoiden vaikutukset kunnan vetovoimaisuuteen. Työmahdollisuudet ovat selkeästi merkittävä vaikuttaja asuinpaikan valintaan. Yritystoiminnan osalta erityisesti innovaatiotoiminta ja osaamiskeskittymät,

verkostot sekä klusterit ovat tarkempia erittelyitä vetovoimatekijöitä yritystoimintaan liittyen (Aro, 2016, s. 4; Pitkänen & Puhakka, s. 2012, s. 73). Lisäksi Aro (2016, s. 4) nosti esille globaalit yritysverkostot ja yritysilmapiirin. Monipuoliset ja mahdollisuuksia tarjoavat työmarkkinat ovat perinteisesti tärkeimpiä asuinpaikan valintaan vaikuttavia tekijöitä. Työn tekemisen monipuolistuminen viime vuosina on toki muuttanut työmarkkinoiden merkitystä. Etätyö, monipaikkainen työ ja paikkariippumaton työ antavat sekä kunnalle että yksilölle erilaisia mahdollisuuksia työn ja asuinpaikan sijainnin valintaan.

Toinen tähän ryhmään kuuluva selkeä vetovoimatekijä on koulutusmahdollisuudet, erityisesti korkeakoulutuksen osalta. Korkeakoulut houkuttelevat paikkakunnalle vuosittain muuttajia, joissa on potentiaalia pidempiaikaisiksi asukkaiksi ja työvoimaksi alueelle (Musterd & Kovacs, 2013a, s. 17). Myös Parkkinen (2020, s. 54) nostaa koulutuspalveluiden merkityksen seutukaupunkien vetovoimassa. Vaikka Kuopio ei ole seutukaupunki, on koulutusmahdollisuudet silti tärkeä osa nuorten ihmisten houkuttelua kuntaan, jonka Parkkinen (2020, s. 54) sanoi perusteluksi koulutuspalveluiden tärkeydestä. Paikallinen koulutustarjonta vastaa myös paikallisten yritysten tarvetta, joten koulutus- ja työmahdollisuuksien kohtaaminen luo pidempi aikaista veto- ja pitovoimaa kuntaan.

Taloudellisen ryhmän vetovoimatekijöihin kuuluvat myös palvelut. Keskustan houkuttelevuuden kannalta palveluvalikoiman monipuolisuus on tärkeää (Wahlberg, 2016, s. 477). Palveluiden osalta monipuolisuus vaikuttaa olevan olennainen osa vetovoiman muodostumisessa, sillä kirjallisuudessa painotetaan monipuolisuutta (esim. Zenker ja muut, 2013, s. 161; Darche & Trembley, 2010, s. 228). Erilaiset palvelut ja ostosmahdollisuudet lisäävät vetovoiman ohella tyytyväisyyttä omaan kotikaupunkiin (Zenker ja muut, 2013, s. 161), mikä on tärkeää kaupungin pitovoiman kannalta vetovoiman lisäksi.

Muita taloudellisen pääryhmän vetovoimatekijöitä ovat asuinkustannukset ja alueen taloudellinen vakaus. Asuntojen hintataso ja laatu vaikuttavat kaupungin houkuttelevuuteen (Santos ja muut, 2007, s. 56). Sofeska (2017, s. 448) mainitsee taloudellisen (ja poliittisen) vakauden olevan vetovoimaa lisäävä asia. Etätyössä, jos työ tehdään kotona,

nousee asuinkustannukset suureksi tekijäksi muuttaessa. Tällöin kotona vietetään enemmän aikaa ja mahdollisesti halutaan erillinen työtila, joten on todennäköistä, että kotiin halutaan panostaa enemmän.

2.2.2 Sijainnilliset tekijät

Sijaintiin vaikuttavaa, vetovoimaa lisäävää infrastruktuuria ovat muun muassa lentokentät, junarata- ja maantieyhteydet sekä tietoliikenneyhteydet (Musterd & Kovacs, 2013a, s. 15; Aro, 2016, s. 4). Hyvä saavutettavuus perustuu kuitenkin edellä mainittujen pohjalle. Saavutettavuus voidaan nähdä sekä ulkoisena että sisäisenä saavutettavuutena ja työssäkäynnin ja elinkeinoelämän mahdollistajina kuin myös kansainvälisten liikennevirtojen kulkureittinä (Urjankangas & Voutilainen, 2018, s. 41–42).

Saavutettavuus mahdollistaa niin ihmisen ja tavaroiden kuin osaamisen ja tiedon liikuttamisen (Aro, 2016, s. 4). Muuttoliikkeessä, palveluiden ääreen tullessa kuin hyödykkeiden hankinnassa saavutettavuus on oleellista. Lyhyesti, vetovoimaisuus, ja sen hyödyntäminen, on mahdotonta, mikäli kulkuyhteydet kuntaan ovat heikot. Etätyön osalta saavutettavuus ja liikkumisen mahdollisuus, tai mahdottomuus, voivat vähentää merkitystään tilanteessa, jossa arki on fyysisesti yhdessä paikassa. Ulkoinen saavutettavuus varsinkin on vetovoiman kannalta vastaavassa tilanteessa yhtä suurta roolia, mikäli säännöllistä liikkumista kunnasta muualle. Lisäksi tietoliikenneyhteydet ovat laskettavissa osaksi saavutettavuutta (Parkkinen, 2020, s. 51) ja tietoliikenneyhteydet ovat lähes välttämätön osa etätyön tekemistä.

Julkinen liikenne on osa saavutettavuutta, ja sen vetovoimaa (Darche & Trembley, 2010, s. 228). Julkisen liikenteen lisäksi kaupungin, ja erityisesti keskustan, osalta liikkumiseen liittyviä vetovoimatekijöitä ovat käveltävyys ja pyöräreitit, sekä ruuhkien vähäisyys (Joaquim Araújo de Azevedo ja muut, 2013, s. 109–110). Keskustan saavutettavuuden ja palveluiden käyttämisen osalta on huomattu, että julkisen liikenteen toimivuus on

parkkitilaa tärkeämpi (Wahlberg, 2016, s. 478). Sisäisen saavutettavuuden osalta veto-voimaisuus vaikuttaa rakentuvan monipuolisten vaihtoehtojen varaan, painottaen julkista liikennettä.

Kaupunkikuva ja toimiva infrastruktuuri tuovat viihtyisyyttä ja houkuttelevuutta kaupunkiin (Sofeska, 2017, s. 448; Darche & Trembley, 2010, s. 228). Arkkitehtuurin ja kaupunkikuvan hyvyys tai huonous on taas osittain yksilön näkökulman mukaan erilainen, joten yksiselitteisesti ei voi sanoa, millainen rakennuskanta lisää vetovoimaa. Kuitenkin Sofeska (2017, s. 448) nostaa esiin, että uudistuva ja monipuolinen kaupunkikuva tuo esteettisiä ja tunnistettavia piirteitä kaupunkiin. Eli arkkitehtuurin kerroksellisuus, jolloin talot eivät ole ”yhdestä muotista” lisää kaupungin vetovoimaa. Toinen väite kaupunkikuvan luomaan viihtyisyyteen toteaa, että perinteinen kaupungin malli on vetovoimaisempi kuin moderni kauppakeskus (Wahlberg, 2016, s. 477), erityisesti liiketoiminnan kannalta.

2.2.3 Sosiaaliset ja kulttuuriset tekijät

Sosiaalinen ympäristö koostuu paikkaan kiinnittymisen ja turvallisuuden tunteista kuin myös sosiaalisesta verkostosta (Raunio, 2001, s. 141–142). Sosiaalisen verkoston muodostumista ja vetovoimaa kuvataan tarkemmin koostuvan erityisesti juurista, sukulaissuhteista sekä ystävistä (Aro, 2016, s. 4). Sosiaaliset verkostot voivat olla suuri vaikuttaja muuttopäätöksen tekemisessä. Esimerkiksi lapsiperheelle sukulaiset voivat tarjota tukiverkkoa ja hoitoapua. Ylipäätänsä asuminen lähellä merkittäviä ihmissuhteita on ymmärrettävästi osalle ihmisistä tärkeää. Toisaalta, kuten Zenker ja muut (2013, s. 160) ottavat esille, potentiaalisten muuttajien ja asukkaiden ihmissuhteisiin ei voida vaikuttaa julkisten sektoreiden toimijoiden puolesta, joten vetovoimaisuuden lisääminen näiden osalta on mahdotonta. On siis enemmän sattumanvaraista, mikäli kunta on vetovoimainen sosiaalisten verkostojen perusteella.

Samoin paluumuuttajien kokema kotipaikkahenki ja -identiteetti sekä paluu juurilleen ovat kunnan muuttovetovoimaa lisäävä asia, kun aiemmin alueelta poistuneet palaavat kotiseudulleen tunnesyistä (Aro, 2016, s. 4; Raunio, 2001, s. 143). Samalla alueelle voi palata tarvittavaa osaamista ja työvoimaa, jota kunta ei omilla resursseilla voi tarjota (Raunio, 2001, s. 143). Monille kunnille paluumuuttajat ovat hyvä tapa saada kasvatettua osaajien ja asukkaiden määrää.

Paikalliskulttuuri, kulttuuripalvelut ja tapahtumat ovat toinen tämän ryhmän vetovoimatekijä. Urjankangas ja Voutilainen (2018, s. 48) toteavat tapahtumien tuovan kaupunkiin eloa ja kiinnostävät asukkaita kaupunkiin. He (2018, s. 47) myös väittävät kulttuuripalveluiden ja tapahtumien lisäävän asukkaiden hyvinvointia ja olevan vetovoimatekijöitä erityisesti osaajien houkuttelussa. Vetovoimaa lisäävät kulttuuripalvelut ja tapahtumat ovat esimerkiksi erilaiset katutapahtumat ja festivaalit, teatterit, kirjastot, ja viihdepalvelut, kuten yökerhot (Joaquim Araújo de Azevedo ja muut, 2013, s. 109; Källström & Hultman, 2019, s. 276). Kulttuuripalveluiden osalta kunta on usein palveluntarjoaja muun muassa kaupungin museoiden ja teattereiden kautta, mutta myös tapahtumien ja muiden kulttuuritoimintojen mahdollistaja, esimerkiksi tilavuokran tai tukien muodossa. Näiden osalta kunta voi siis aktiivisesti itse vaikuttaa omaan vetovoimaansa.

Hyvän ilmapiirin voidaan sanoa olevan välttämätöntä kaupungin houkuttelevuudelle (Löfgren, 2014, s. 256). Hyvän ilmapiirin määrittäminen on vaikeaa, sillä sen kokeminen subjektiivista. Kirjallisuudessa ilmapiiriin liitettyjä sanoja ja piirteitä ovat muun muassa suvaitsevaisuus, avoimuus, väestön monimuotoisuus, rauhallisuus, ihmisläheisyys ja yhteisöllisyys (Zenker ja muut, 2013, s. 161; Pitkänen & Puhakka, 2012, s. 73; Källström & Hultman, 2019, s. 276; Parkkinen, 2020, s. 55). Suomalaisen ja ulkomaisen kirjallisuuden välillä on tässä teemassa eroavaisuus. Suomalaisessa keskitytään enemmän yleisesti ilmapiiriin, rauhallisuuteen ja yhteisöllisyyteen, kun taas ulkomaisissa otetaan enemmän huomioon avoimuus ja monimuotoisuus. Toisaalta on myös havaittu, että suvaitsevaisuus ja monimuotoisuus eivät ole niin suuressa roolissa asuinpaikkaa valitessa, vaan omat verkostot ja työmahdollisuudet nousivat tärkeämmiksi (Musterd & Kovacs, 2013b,

s. 6). On kuitenkin yksilöstä kiinni, mitkä tekijät hän nostaa tärkeimmäksi asuinpaikkaa valittaessa.

2.2.4 Asuin- ja elinympäristön tekijät

Monipuoliset asuinympäristöt ja asumisen laatu (Parkkinen, 2020, s. 52; Pitkänen & Puhakka, 2012, s. 73) ovat asumiseen liittyviä vetovoimatekijöitä. Varsinkin etätyön kannalta sopiva asunto ympäristöineen lisää kaupungin vetovoimaa, sillä kotoa työskennellessä koti muodostuu usein myös työtilaksi. Myös Musterd ja Kovacs, (2013a, s. 6) nostavat asuin- ja elinympäristöjen laadun ja houkuttelevuuden tärkeäksi. Parkkinen (2020, s. 51–52) nostaa seutukaupunkien vetovoimatekijäksi sen, että kaupunkiympäristö ei ole vain tiiviitä omakotitaloalueita tai kerrostalolähiöitä, vaan ne yhdistelevät kaupunki- ja maaseutualueita, jolloin muuttajilla on mahdollisuus valita itselleen sopivin asuinympäristö.

Viihtyisän asuin- ja elinympäristön vetovoimatekijöitä ovat ilmasto ja puhdas ilma, luonto sekä viheralueet (Zenker ja muut, 2013, s. 161; Joaquim Araújo de Azevedo ja muut, 2013, s. 109–110). Puistot ja muut viheralueet voivat lisätä asumisen kuin koko kaupunkiympäristön viihtyisyyttä. Ne tarjoavat myös paikan virkistäytymiseen ja vapaa-ajan viettoon sekä tapahtumiin, mitkä ovat osittain myös sosiaalisen ryhmän vetovoimatekijöitä. Edellä mainittujen lisäksi Sofeska (2017, s. 448) mainitsee luonnonympäristöjen ja puistojen saavutettavuuden ja läheisyyden olevan vetovoimatekijä, mikä lisää lähiluonnon tärkeyttä asuinalueiden houkuttelevuuden kannalta.

Koettu hyvinvointi eri osa-alueineen (sosiaalinen, fyysinen ja henkinen), ja erityisesti sitä tukevat tekijät parantavat elämänlaatua ja tyytyväisyyttä asuinkuntaansa (Santos ja muut, 2007, s. 56; Potapov ja muut, 2016, s. 324). Kirjallisuudessa hyvinvointia parantaviksi tekijöiksi mainitaan muun muassa erilaiset sosiaali- ja terveyspalvelut (Santos ja muut, 2008, s. 56). Darche ja Trembley (2010, s. 228) lisäävät elämänlaatua ja

tyytyväisyyttä parantavaksi edellä mainitun luonnonympäristön kuten myös turvallisuuden ja kaupunkiympäristön laadun. Elämänlaatuun liittyvät vetovoimatekijät jakautuvat vetovoimatekijöiden jakoni mukaan useamman ryhmän alle (sosiaalinen ja taloudellinen), mikä on ymmärrettävää, sillä elämänlaatu on kokonaisvaltainen asia, eikä muutovetovoimaa tarkastella tule kaikkia siihen vaikuttavia tekijöitä huomioitua.

2.2.5 Jaottelun ulkopuoliset tekijät

Muutama vetovoimatekijä jakautuu useampaan ryhmään kuuluvaan tai on vaikeampi määrittää mihinkään niistä kuuluvaksi. Kuitenkin nämä ovat mielestäni tutkielmaan mukaan ottamisen arvoisia, vetovoimaa lisääviä tekijöitä. Näitä ovat sopivan kokoinen kaupunki, maine ja ilmastoystävällisyys ja hiilineutraalius. Maineella tarkoitetaan erityisesti potentiaalisten asukkaiden ja muiden ulkopuolelta kuntaa tarkastelevien mielikuva alueesta (Aro, 2016 s. 4). Sillä siis tarkoitetaan sitä, miltä kunta näyttää ja miten se mielletään ulkopuolelta. Esimerkiksi kuntamarkkinoinnissa tulisi huomioida myös se, miltä kunta vaikuttaa ja millainen sen imago on (Eshuis ja muut, 2014, s. 154). Ilmastoystävällisyyteen liittyviä tekijöitä ovat muun muassa hiilineutraali liikenne, kiertotalouden hyödyntäminen ja kestävien energiamuotojen käyttäminen (Urjankangas & Voutilainen, 2018 s. 45–47) ja nämä tekijät leikkaavat vetovoimatekijäryhmittelyn. Tulevaisuudessa kuntien ilmastoystävällisyys voi nostaa merkitystään asuinpaikkaa pohtiessa, joten niiden ottaminen osaksi vetovoimatyötä parantaa houkuttelevuutta ja mainetta.

Kaupunki voi olla vetovoimainen kokonsa vuoksi. Sopivan kokoinen kaupunki on sanottu vetovoimatekijäksi, kun puhutaan Pohjoismaiden maakuntakaupungeista (Andersen ja muut, 2010, s. 1602). Kaupungin koon sopivuus on subjektiivinen asia, joten on mahdollista sanoa esimerkkiä, minkä kokoinen kaupunki on sopiva, joten jokainen kaupunki on sopiva jollekin. Pienempien kaupunkien etuja ovat kuitenkin vähäisemmät ruuhkat, edullisempi asuminen ja yhteenkuuluvuuden tunne (Andersen ja muut, 2010, s. 1602). Toisaalta palveluvalikoiman vähäisyys voi olla vetovoimaa vähentävä asia. Esimerkiksi

pienempien kuntien hajakeskittyminen ja liikkeiden siirtyminen keskustojen ulkopuolelle kauppakeskuksiin vähentävät kuntakeskusten elinvoimaa ja ihmisten liikkumista siellä (Parkkinen, 2020, s. 52).

2.3 Pitovoima

Kunnan pitovoima kertoo, miten se pystyy pitämään asukkaita, yrityksiä ja muita vastavia ryhmiä alueellaan (Kuntaliitto, 2016, s. 34). Teoksessa (Kuntaliitto, 2016, s. 34) jatketaan pitovoiman kuvaamista muun muassa kokemuksiin, laatuun ja hyvinvointiin liittyvinä tekijöinä. Laamanen ja Kultanen (2019, s. 12) määrittelevät pitovoiman olevan arvovirtojen houkuttelua kaupunkiin, jolla pyritään sitouttamaan resurssit ja ihmiset osaksi kaupunkia. Pitovoimainen kaupunki on siis sopiva, hyvän elämän tai yritystoiminnan mahdollistava kaupunki, johon asukkaat ja toimijat haluavat jäädä. Aro (2019) nostaa pitovoiman vetovoimaa tärkeämmäksi kaupunkien kestäväen kasvun kannalta perustellen väitettä siten, että ihmiset ja toimijat luovat kasvun alueella sekä mahdollistavat muutokset. Pitovoimaisuudella kaupungit voivat siis ylläpitää olemassa olevaa väestöä, joka toimii pohjana kehittämiselle.

Pehmeät vetovoimatekijät voidaan nähdä pitovoimatekijöinä tai sisäisenä pehmeänä vetovoimana (Laamanen & Kultanen, 2019, s. 17). Pitovoimatekijöitä ovat muun muassa keskustan viihtyisyys, ilmapiiri, kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut sekä persoonallisuus ja erottautuvuus (Laamanen & Kultanen, 2019, s. 18). Tällaiset tekijät pyrkivät parantamaan viihtyisyyttä ja luomaan paikallista identiteettiä, mihin alueen toimijat pystyvät itse vaikuttamaan. Aro (2019) puhuu pitovoiman muodostuvan asukkaiden ja paikallisten toimijoiden näkemykseen alueesta. Näkemykset voivat hänen mukaansa pohjautua esimerkiksi tyytyväisyydestä, viihtyisyydestä, arjen sujuvuudesta, koetusta hyvinvoinnista sekä yhteenkuuluvuuden tunteesta ja tunteesta kaupungin elävöitymisestä ja kehittämisestä.

Pitovoimatekijöissä on siis paljon yhtenäisyyttä ja päällekkäisyyttä vetovoimatekijöiden kanssa. Tutkielmassa käytetyn jaon mukaisesti sosiaaliset ja kulttuuriset tekijät sekä asuin- ja elinympäristöön vaikuttavat vetovoimatekijät toimivat myös pitovoimatekijöinä, kuten edellisessä kappaleesta voi huomata. Sosiaaliset suhteet ja paikan tuttuus voivat olla merkittäviä pitovoimatekijöitä. Kotiseutu tai sukujuurten sijaitseminen alueella voi saada asukkaan tuntumaan olevansa kaupunkia, ja paikan muutosta ei juuri pohdita (Jaśkiewicz, 2015, s. 577). Kotiseudun ja sosiaalisten verkostojen merkitys pitovoimassa on merkittävä. Walesilaisten nuorten tulevaisuudesta tehdyssä tutkimuksessa huomattiin, että vaikka muualla maassa olisi paremmat ja monipuolisemmat mahdollisuudet työllistyä, suunnitteli osa nuorista kotiseudulle suvun ja ystävien läheisyyteen työllistymisen kustannuksella (Evans, 2016, s. 513–154).

Pehmeät vetovoimatekijät voivat toimia strategisena työkaluna, sillä ne ovat muokattavissa helpommin verrattuna koviin tekijöihin (Laamanen & Kultanen, 2019, s. 15). Pitovoiman kannalta alueen markkinoinnissa, ja strategiatyössä, on tärkeää kiinnittää huomiota nykyisiin asukkaisiin, sillä liikaa uusiin asukkaisiin panostava markkinointi voi aiheuttaa negatiivisen vastareaktion paikkakunnalla jo asuvien keskuudessa (Braun ja muut, 2013, s. 22). Yksi mahdollinen toimintatapa strategiatyössä ja markkinoinnissa on Musterdin ja Kovacsin (2013a, s. 14) mukaan nostaa esille kaupungin kehityspolkuja ja paikallisia ominaisuuksia. Heidän (2013a, s. 18) mukaansa pelkästään pehmeisiin tekijöihin keskittyminen voi kehittää kaupunkia yksistään luovan luokan tarpeisiin.

3 Luova luokka

Florida (2004, s. 1) on sanonut luovuuden tulleen osaksi kaupunkien kasvua ja kehitystä. Hänen (2004, s. 6–7) mukaansa luova kaupunki on kasvaa teknologian, osaamisen ja suvaitsevaisuuden ympärille, mitä hän kutsuu 3T:n malliksi. Luovan kaupungin idean kaupunkikehityksen osalta on tiivistänyt Andersen ja muut (2010, s. 1592), minkä mukaan tiettyjen tekijöiden olevan kriittisiä paikan valintaan ja luovan kaupungin keskeisen piirteen olevan se, että työ seuraa ihmistä eikä toisin päin. Tämän määritelmän perusteella on syytä tarkastella luovan kaupungin teoriaa etätyöntekijöiden kannalta.

Luovassa kaupungissa on luovan luokan edustajien kasauma, joka luo edellytykset innovaatioiden syntymiseen ja muuhun taloudelliseen kasvuun sekä yleiseen elinvoimaisuuden kasvuun (Florida, 2004, s. 35). Jo nämä lisäävät kaupungin vetovoimaa, jota lisää edelleen se, että luovan luokan edustajien perässä kaupunkeihin siirtyy yrityksiä, mutta myös luovan luokan edustajien perustamia yrityksiä syntyy kaupunkeihin (Florida, 2004, s. 35). Kovien vetovoimatekijöiden lisäksi luova kaupunki lisää pehmeää vetovoimaa ja pitovoimaa. Luovan luokan edustajien on huomattu kuluttavan kulttuuria ja pitävä elävistä kaupunkikulttuuria (Florida, 2002, s. 55), joten kulttuuripalvelut ja tapahtumat ovat luovaa luokaa houkutteleva, sekä pitävä, tekijä kaupungeissa. Florida (2002, s. 218) tiivistää menestyvien kaupunkien olevan sellaisia, joissa asukkaat haluavat asua, eli ne ovat pitovoimaisia. Hän (2002, s. 218) lisää, että tällaiset alueet tukevat kaikenlaisen luovuuden menestymistä.

Luovan luokan edustajia ovat muun muassa arkkitehdit, taiteen ammattilaiset, insinöörit ja terveydenhuoltoalan henkilöstä (Florida, 2002, s. 8). Floridan (2004, s. 37) mukaan luovan luokan edustajat ovat yleensä korkeakoulutettuja, mikä on myös havaittu Suomessa etätyöskentelevien kohdalla. Esimerkiksi Leskisen (2022) mukaan säännöllisesti etätyötä tehtiin eniten viestinnän, julkisen hallinnon ja rahoitus- ja vakuutusaloilla, joilla pääsääntöisesti työntekijät ovat korkeakoulutettuja. Luovan luokan työt sisältävät uusien ideoiden ja teknologioiden luomista sekä ovat luonteeltaan itsenäisiä ja

ongelmanratkaisua vaativia tehtäviä, jotka vaativat korkeaa koulutusta (Florida, 2002, s. 8). Luovan luokan edustajat eivät siis ole välttämättä ole luovia taiteen takia, vaan luovuus tulee uusien asioiden kehittämisen ja ongelmien ratkaisun myötä.

Floridan (2004, s. 34) mukaan luovan luokan edustajat suosivat kaupunkeja, jotka ovat innovatiivisia, monimuotoisia ja suvaitsevaisia. Hänen (2004, s. 37) määritellesään luovan luokan ja 3T:n mallin olevan kasvun perusta, tarkastellaan, mitä 3T:n malli pitää sisällään. Ensimmäinen T, teknologia (technology), tarkoittaa innovaatioiden ja korkeatasoisen teknologian keskittymää alueella (Florida, 2004, s. 37). Toinen T on osaaminen (talent), jolla Florida tarkoittaa ihmisiä, joilla on vähintään kandidaatin tasoinen korkeakoulututkinto. Kolmas T, suvaitsevaisuus (tolerance), muodostuu avoimuudesta, monimuotoisuudesta sekä osallisuudesta. Kaupungin kasvun kannalta kaikkien kolmen osa-alueen on oltava kunnossa (Florida, 2004, s. 37).

Suvaitsevaisuuden merkityksen osalta on esitetty väitteitä, joiden mukaan suvaitsevaisuus ei ole niin merkittävä kuin Florida väittää. Pohjoismaiden osalta monimuotoisuutta ei ole nähty tärkeäksi vetovoimatekijäksi (Andersen ja muut, 2010, s. 1600). Toki yhteiskunnat ja väestön monimuotoisuus eroaa Pohjoismaiden ja Yhdysvaltojen välillä, mikä voi selittää tätä eroa ainakin osittain. Andersenin ja muiden tutkimus on yli 10 vuotta vanha, joten mielipiteet ja kokemukset monimuotoisuuden vaikutuksesta vetovoimaan voivat olla muuttuneet Pohjoismaissa erilaiseksi samaan aikaan yhteiskuntien muuttuessa monimuotoisemmaksi. Myös Musterd ja Kovacs (2013b, s. 6) väittävät työmahdollisuuksien olevan tärkeimpiä ja muun muassa yksilön verkostot suvaitsevaisuutta ja monimuotoisuutta tärkeämpiä vetovoimatekijöitä muuttaessa. On yksilöllistä, minkä kokee tärkeäksi muuttaessa, joten ei voi sanoa onko suvaitsevaisuus tärkein vaikuttaja muuttoon.

Luovasta luokasta on sanottu, että he etsivät asuinpaikaltaan enemmän elämysten tarjontaa, avoimuutta ja muita luovan luokan edustajia kuin tavallisina pidettyjen tekijöiden, kuten ostoskeskus ja vapaa-ajan palveluja (Florida, 2004, s. 35–36). Luova luokka

myös käyttää innokkaasti kulttuuripalveluita, jonka takia he voivat suosia isoja kaupunkia laajemman tarjonnan takia (Andersen ja muut, 2010, s. 1594). Vapaa-ajan toiminnan osalta he suosivat aktiivista ja osallistumista vaativaa toimintaa sekä uniikkia kulttuuria (Florida, 2002, s. 166–167). Toisin sanoen, luovan luokan edustajat etsivät kokemuksia eivät tekemistä.

Luovan luokan edustajat muuttavat töiden ja koulutuksen perässä pääkaupunkiseuduille ja Pohjoismaiden osalta pääkaupunkiseudut erottuvat edukseen työmarkkinoiden osalta (Andersen ja muut, 2010, s. 1599). Myös Betz ja muut (2016, s. 820) ovat huomanneet, että valmiiksi paikkakunnalla oleva korkeakoulutettu väestö voi houkutella sinne lisää koulutettuja ihmisiä, eli luovan luokan jäsenet kasautuvat samalle seudulle. Lisäksi he (2014, s. 823) mainitsevat, että koulutettujen ihmisten kasauman mahdollistamat innovaatiot ja yritykset voivat houkutella paikalle entistä enemmän korkeasti koulutettuja ihmisiä.

Etätyön osalta muutto pois työskentelypaikkakunnalta voi onnistua, jolloin pääkaupunkiseuduilla asumisen pakko voi poistua. Andersen ja muut (2010, s. 1600) ovat huomanneet asuntojen korkean hintatason, ruuhkien ja yhteenkuuluvuuden tunteen puuttumisen olevan suurimpia syitä luovan luokan poismuuttoon pääkaupunkiseuduilta. He (2010, s. 1602) toteavat, että luovan luokan osalta maakuntakaupungit ovat vetovoimaisia vaihtoehtoja, jos niistä löytyy sopiva työ. Etätyön avulla on mahdollista yhdistää pääkaupunkiseudun tarjoamat työmahdollisuudet muiden kaupunkien asuin- ja elinympäristöihin.

4 Monipaikkaisuus etätyössä

Seuraavaksi tarkastellaan monipaikkaisuutta ja etätyötä sekä niiden välistä yhteyttä. Aluksi määritellään monipaikkaisuus sekä etätyön vaikutusta siihen. Sen jälkeen tarkastellaan etätyötä ilmiönä, keskittyen koronapandemian jälkeiseen aikaan.

4.1 Monipaikkaisuus ja etätyön aiheuttama liikkuvuus

Monipaikkaisuudella tarkoitetaan arjen jakautumista usealle eri paikkakunnalle (Rannanpää ja muut, 2022, s. 17). Tämä voi olla päivittäistä tai kausittaista liikkumista. Samankaltaisesti Haukkala (2011, s. 6) on tiivistänyt monipaikkaisuuden olevan useiden merkityksellisten paikkojen ja niiden välillä liikkuminen elinympäristössään. Monipaikkaisuuden aiheuttavia syitä voivat olla vapaaehtoista (esimerkiksi asuminen, vapaa-aika, työ) tai pakotettua (esimerkiksi asunnottomuus, perhesuhteet, vankilatuomiot) (Haukkala, 2011, s. 11). Rannanpää ja muut (2022) ovat sanoneet monipaikkaisuuden olevan työhön tai opiskeluun, vapaa-aikaan tai perhesyihin liittyvien syiden aiheuttamaa (s. 23, 38, 47). Käytännössä arki siis jakautuu esimerkiksi työskentely- ja asuinkunnan välillä päivittäisenä liikkumisena. Kausittaisena lisänä monipaikkaisuuteen voidaan lisätä esimerkiksi kesämökillä käynti ja sinne siirtyminen. Toisaalta syyt voidaan nähdä negatiivisina ja ilman omaa tahtoa tapahtuvina, esimerkiksi työn paikkariippumattomuuden vuoksi.

Monipaikkaisuuden yleistyttyä liikkuvuus ja digitalisaatio ovat lisänneet monipaikkaista ja paikkariippumatonta työtä (Rannanpää ja muut, 2022, s. 32). Määttä (2020, s. 27) määrittelee etätyön olevan työ, joka voidaan tehdä työnantajan tiloissa, tehdään muualla. Etätyöskentelyn kohdalla puhutaan myös työn paikkariippumattomuudesta (Rannanpää ja muut, 2022, s. 18). Paikkariippumaton työ määritellään työksi, jossa työskentelyn sijainnilla ei ole merkitystä, eikä työtä ole sidottu tiettyyn työpisteeseen (Määttä, 2020, s. 28). Monipaikkainen työ voidaan määritellä myös useiden työnantajan

tarjoamien työpisteiden olemassaolo ja niiden mahdollistava etä- tai lähityön tekeminen (Kovalainen ja muut, 2021, s. 10; Määttä, 2020, s. 27). Yhden määritelmän mukaan monipaikkaisessa työnteossa työmatka on yli 100 kilometriä (Alasalmi ja muut, 2020 s. 47), mutta Kotavaaran ja muiden (2020, s. 84) vain 3,6 % työllisistä täyttää tämän kriteerin. Voi siis todeta, että etätyön ja monipaikkaisuuden välillä on yhteys, mutta monipaikkainen työnteoko esitetyn määritelmän mukaisesti ei ole kovin yleistä.

Työhön liittyvä monipaikkaisuus voi liittyä pitkiin työmatkoihin (pendelöijiin), kausityöhön, etätyöhön tai osittain muualla kuin työpaikalla työtä tekeviin (Rannanpää ja muut, 2022, s. 23; Haukkala, 2011, s. 12). Työvoiman liikkuminen voi vaihdella päivittäisestä liikkumisesta monipaikkaiseen asumiseen (Kotavaara ja muut, 2020, s. 70). Randall ja muut (2022, s. 11) ovat jakaneet etätyön aiheuttaman liikkumisen pysyvään muuttoon (migration), liikkumiseen (mobility) ja monipaikkaisuuteen (multilocality), missä pysyvä muutto on asuinpaikan vaihdos, liikkuminen päivittäistä liikkumista ja monipaikkaisuus aikansa jakamista usealle paikkakunnalle. Lisäksi he (2022, s. 27) ovat maininneet, että mahdollisuus etätyöhön lisää todennäköisyyttä monipaikkaisuuteen. Etätyö on myös mahdollistanut työskentelyn työpaikassa, johon muuten olisi saavuttamattomissa maantieteellisesti (Davies, 2021, s. 148). Vastavuoroisesti Suomessa kunnat ovat sanelleet etätyöntekijöiden ja pendelöijät tärkeiksi monipaikkaisuuden ryhmiksi (Huovari ja muut, 2023, s. 5).

Selvityksessään Randall ja muut (2022, s. 10) havaitsivat, että etätyön lisääntyminen on aiheuttanut muutoksia aluesuunnittelussa sekä pandemian aikana etätyön aiheuttaneen maiden sisäisen muuttoliikkeen olevan poispäin pääkaupunkiseuduilta. Tämä tukee Kuopiossa havaittua ilmiötä, jossa etätyöntekijät ovat olleet nettomuuton suurimpia ryhmiä. Selvityksessä näkyy, että sisäinen muuttoliike pääkaupunkiseudulta Pohjois-Savoon on kasvanut 24 % vuosista 2018–19 vuosiin 2020–21 (Randall ja muut, 2022, s. 20). Vaikka luvut tässä koskevat vain pääkaupunkiseudulta lähtömuuttaneita, antaa se silti ymmärrystä koronapandemian vaikutuksesta muuttoliikkeeseen. Etätyö on yksi tekijä, joka on mahdollistanut muuttoliikkeen poispäin kaupungeista ja kaupunkiseuduilta

(Davies, 2021, s. 149). Bürginin ja muiden (2022, s. 124) mukaan kaupungin ja maaseudun välinen monipaikkaisuus perustuu yksilön omiin tai perheen siteisiin maaseudulla ja monipaikkaisuus on harvemmin työn aiheuttama valinta. Toisaalta he (2022, s. 125) lisäävät paikkakunnalle vetäneiden ihmissuhteiden tukevan työntekoa.

Monipaikkaisuuden on myös havaittu monipuolistavan elinkeinorakennetta ja lisäävän elinvoimaa alueille, jotka ottavat vastaan monipaikkaisia ihmisiä, vaikka etätyön osalta suurin osa tehdään virallisessa asuinkunnassa (Rannanpää ja muut, 2022, s. 82), joten työvoiman määrä kunnassa ei lisäännä, mutta palveluiden tarve voi kasvaa. Kuntatalouden kannalta monipaikkaisuuden mahdollisuudet kunnille liittyvät monipaikkaisten asukkaiden juurtumiseen ja vapaa-ajan asuntojen pysyvään käyttöön sekä heidän sosiaalisen pääoman hyödyntämiseen (Huovari ja muut, 2023, s. 7). Monipaikkaisten asukkaiden sitouttaminen osaksi kuntaa tukisi siis kunnan taloutta, eli toisi hyötyä, mutta monipaikkaisten asukkaiden sitouttaminen vaatii pitovoimaa.

4.2 Etätyö

Suomessa noin kolmas etätyöskenteli ennen koronapandemiaa (Kovalainen ja muut, 2021, s. 11). Syksyllä 2020 40 % työntekijöistä teki etätöitä ja säännöllistä etätyötä teki 28 % (Kovalainen ja muut, 2021, s. 11). Etätyötä tekevien määrä siis kasvoi jonkin verran pandemian seurauksena. Tutkimuksessaan Kovalainen ja muut (2021, s. 13) selvittivät etätyöntekijöiden olevan yleensä korkeakoulutettuja ja suurituloisia, eli todennäköisesti luovan luokan edustajia. Mökkibarometrin 2021 kyselyn mukaan neljäsosan vastaajien kotitalouteen kuuluva teki etätöitä vapaa-ajan asunnolta käsin, mikä on kasvanut selkeästi vuoden 2016 Mökkibarometrissa (Voutilainen ja muut, 2021, s. 58). Vastaajista, jotka itse voivat tehdä etätöitä, 43 % oli tehnyt vapaa-ajan asunnoltansa etätöitä ja vuonna 2016 vastaava luku oli ollut 7 % (Voutilainen ja muut, 2021 s. 59). Etätöiden tekeminen sekä kotoa että vapaa-ajan asunnolta on yleistynyt viime vuosien aikana.

Hybridimalli on toivotuin järjestely työn järjestelyyn myös pandemian jälkeen (Randall, Ormstrup Vestergård ja muut, 2022, s. 14). Mallissa työntekijät voivat siis yhdistää etä- ja lähityötä. Selvityksessä todetaan, että hybridimalli tukee työntekijöiden hyvinvointia ja elämänlaatua, jonka takia hybridimalli on tulevaisuudessa todennäköinen tapa järjestää työnteke useammassa työpaikassa Pohjoismaissa (Randall, Ormstrup Vestergård ja muut, 2022, s. 10). Van Zoonenin ja muiden (2021, s. 12) mukaan Suomessa etätöihin tottuminen on helpompaa itsenäisen työskentelyn ja muun työelämän rakenteen vuoksi, vaikka sosiaalisen vuorovaikutuksen vähentyminen on ollut vaikeuttamassa muutosta, joten hybridimallin suosio on odotettua.

Digitalisaatio ja teknologian kehitys ovat mahdollistaneet etä- ja paikkariippumattoman työn yleistymisen, esimerkiksi toimivien verkkoyhteyksien ja järjestelmien ansiosta (Kovalainen ja muut, 2021, s. 8–9). Kovalainen ja muut (2021, s. 9) lisäävät kuitenkin, että teknisten ratkaisujen lisäksi tarvitaan hyviä etätyökäytäntöjä. Etätyötä mahdollistavista tekijöistä tärkeimpänä nähdään toimiva ja varma laajakaistayhteys ja luotettava tietoliikenneyhteys kodin ja työpaikan välillä (Kovalainen ja muut, 2021, s. 15). Vastaavasti Bürgin ja muut (2022, s. 119) huomasivat tutkimuksessaan, että digitaalinen infrastruktuuri on ainoa vaatimus maaseudulla työskentelemiseen. Pohjoismaissa digitalisaatio on Euroopan mittakaavalla hyvin kehittynyttä ja väestöllä on taito hyödyntää digitaalisia työkaluja (Randall, Ormstrup Vestergård ja muut, 2022, s. 12). Suomessa on Liikenne- ja viestintäviraston mukaan syksyllä 2022 4 % suomalaisista kotitalouksista oli ilman internetiyhteyttä ja hieman yli puolella kotitalouksista oli käytössä sekä kiinteä että mobiili-laajakaista (Traficom, 2023). Suurimmalla osalla suomalaisista on siis käytössä tietoliikenneyhteydet.

Etätöiden tuomiksi hyödyiksi on havaittu matkustamisen väheneminen (Kovalainen ja muut, 2021, s. 19). Toinen positiivinen vaikutus etätöillä on ollut kodin ja työn yhdistämisen sujuvoituminen sekä vapauden lisääntyminen työntekemiseen (Kotavaara ja muut, 2020, s. 72). Digitaaliset työkalut ovat myös vähentäneet läsnäoloa vaativien kokousten merkitystä, sillä tiedon jakaminen on tietotekniikan ansiosta helppoa (Bürgin ja

muut, 2022, s. 122). Syyt siirtyä etätyöhön ovat olleet samankaltaisia kuin etätyön antamat hyödyt. Muun muassa parempi työn ja vapaa-ajan tasapaino, sekä rahalliset säästöt matkustamisen poistuessa (Davies, 2021, s. 148). Tulevaisuudessa etätyön mahdollisuutta perustellaan juuri näillä samoilla perusteilla, jotka on jo mainittu etätyön aiheuttamiksi eduiksi (Randall, Ormstrup Vestergård ja muut, 2022, s. 14).

Etätyön haittapuolia on muun muassa työn ja vapaa-ajan osittainen sekoittuminen ja sosiaalisten suhteiden heikkeneminen työyhteisössä sekä kasvanut työaika (Kovalainen ja muut, 2021, s. 19; Randall, Ormstrup Vestergård ja muut, 2022, s. 14). Negatiivisia vaikutuksia ovat työhön ja hyvinvointiin etätyön seurauksena ovat osa etätyöhön siirtyneistä, erityisesti pienten lasten vanhemmat (Davies, 2021, s. 147). Organisaation puolelta haasteita etätyössä ovat muun muassa positiivisen organisaatiokulttuurin ylläpitäminen ja tiedon vaihto työyhteisössä, jossa ollaan fyysisesti eri paikoissa (Randall, Ormstrup Vestergård ja muut, 2022, s. 15).

Etätyö on tuonut pientä positiivista parannusta organisaation sisäiseen kommunikaatioon etätyössä käytettävien työvälineiden avulla (van Zoonen ja muut, 2021, s. 13). Vaikka monipaikkaisissa työyhteisöissä on fyysinen etäisyys työntekijöiden välillä, luodaan läheisyys työyhteisöön tarpeen vaatiessa, joko aktiivisesti tai passiivisesti (Bürgin ja muut, 2022, s. 122). Aktiivisella läheisyydellä työntekijä hakee yhteydenpidon avulla informaatiota ja tietoa toimipisteeltä ja passiivinen tarkoittaa, että työyhteisöllä on mahdollisuus saada työntekijä tarpeen mukaan kiinni digitaalisten työkalujen avulla (Bürgin ja muut, 2022, s. 122–123).

5 Aineisto ja menetelmät

Tutkielmassani pyritään ymmärtämään ilmiön taustat keskittyen haastateltavien näkökulmaan. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään muun muassa kokonaisvaltaiseen ymmärrykseen sekä keskitytään tutkittavien näkökulmaan (Kananen, 2019, s. 76), joten voidaan todeta tutkielmani olevan laadullinen tutkimus. Laadullista tutkimusta tukevat myös aineisto, ja sen hankintapa. Hirsjärven ja muiden (2007, s. 160) mukaan kvalitatiivisen tutkimuksen piirteisiin luetaan muun muassa harkittu kohdejoukko ja tutkittavien näkökulmia suosivat menetelmät, kuten esimerkiksi haastattelut.

5.1 Tutkimusaineisto

Tutkielman aineisto kerätään teemahaastatteluilla. Teemahaastattelulla tarkoitetaan Hirsjärven ja Hurmeen (2010, s. 48) mukaan haastattelua, jossa edetään ennalta päätettyjen teemojen varassa, eikä tarkasti muotoiltujen kysymysten, eli se on puolistrukturoitu haastattelu. Tapa sopii tutkielmani aineistonkeruumenetelmäksi, koska siinä haastateltavien näkökulmat ja heidän luomansa merkitykset asioille ovat keskiössä (Hirsjärvi & Hurme, 2010, s. 48). Kun pyritään selvittämään syitä sille, mikä houkutteli muuttamaan Kuopioon, keskittyminen ennalta määriteltyihin teemoihin tarkan kysymyslistan sijaan on sopivampi ja antaa haastattelulle mahdollisuuden edetä haastateltavien tahdissa.

Haastattelun kohderyhmä on Kuopiossa asuvat ja pääsääntöisesti etätyötä tekevät, joiden työpaikan sijainti on yli 100 kilometriä kotipaikasta. Kohderyhmä tarkentui vuoden 2020 aikana ja sen jälkeen muuttaneisiin, sillä koronapandemian aikana etätyöskentely ja työn monipaikkaisuus yleistyi. Haastateltavia etsittiin Kuopion kaupungin nettisivujen ja sosiaalisen median kanavien kautta sekä kahden kuopiolaisen etätyötiloja tarjoavien yritysten välityksellä. Haastattelun teemat ovat vetovoima, pitovoima ja monipaikkaisuus. Haastattelurunko löytyy liitteestä 2. Haastattelujen avulla pyrittiin selvittämään

haastateltavien ajatuksia ja kokemuksia teemoihin liittyen, kuten millaisten tekijöiden takia Kuopioon muutettiin, kun työpaikka ei ollut päättämässä ja miten suhtautuminen kaupunkiin on muuttunut asumisen aikana. Haastattelurunkoa laatiessa paluumuuttajien mahdollisuutta ei otettu niin suuresti huomioon. Paluumuuttaja haastateltavien kohdalla heille kohdistettiin kysymyksiä tarkastelemaan paluumuuttajien näkökulmaa. Nämä muista poikkeavat kysymykset käsittelevät sitä, miten he kokevat ja näkevät Kuopion muutoksen aiempaan asumiseen verrattuna ja voisivatko kuvitella muuttavansa Kuopioon, jos aiempaa suhdetta ei olisi ollut.

Haastatteluja toteutettiin 7 kappaletta aikavälillä 3.2.–26.2.2023. Toteutus tapahtui etänä käyttäen Zoomia, Microsoft Teamsiä ja puhelinkeskustelua. Lisäksi yhden haastateltavan kohdalla kysyttiin yksi tarkentava kysymys sähköpostitse haastattelun jälkeen. Haastateltaviin kuului sekä paluumuuttajia että henkilöitä, joille Kuopio ei ollut ennalta tuttu. Nykyiset asuinpaikat Kuopiossa jakoutuivat niin, että isoin osa asui keskustaajamassa, yksi keskustaajan läheisessä taajamassa ja yksi maaseutualueen kuntakeskuksen läheisyydessä. Kaikki perustiedot haastateltavista on koottuna taulukkoon 2.

Taulukko 2. Haastateltavien perustiedot.

Haastateltava	Ikä	Ammatti tai toimiala	Perhe	Suhde Kuopioon ennen muuttoa?	Missä asuu Kuopiossa?	Mistä muuttanut Kuopioon?	Milloin muuttanut?
Henkilö 1	42	Toimitusjohtaja	Puoliso	Paluumuuttaja	Keskustaajama	Itä-Suomi, Kuopiota pienempi kunta	2019-20
Henkilö 2	41	It-ala	Lapsia, puoliso	Puoliso paluumuuttaja	Taajama	Pääkaupunkiseutu	2021
Henkilö 3	27	Tuotekehittäjä	Puoliso	Ei aikaisempaa suhdetta	Keskustaajama	Pääkaupunkiseutu	2022
Henkilö 4	44	It-ala	Ei ole	Paluumuuttaja	Keskustaajama	Uusimaa, Kuopiota pienempi kunta	2021
Henkilö 5	30	-	Lapsia, puoliso	Ei aikaisempaa suhdetta	Ent. kuntakeskus	Häme, Kuopion kokoinen kunta	2021
Henkilö 6	46	Insinööri	Lapsia, puoliso	Paluumuuttaja	Keskustaajama	Uusimaa, Kuopiota pienempi kunta	2021
Henkilö 7	34	Konsultti	Puoliso	Ei aikaisempaa suhdetta	Keskustaajama	Pääkaupunkiseutu	2020

Haastatelluista yksi (Henkilö A) oli muuttanut Kuopioon loppuvuoden 2019 ja alkuvuoden 2020 aikana, eli juuri ennen pandemia-ajan alkua. Haastattelujen kohderyhmä oli pandemian aikana tai sen jälkeen muuttaneet, mutta katsoin, että tämä ajankohta oli tarpeeksi lähellä kohderyhmää, ja pandemian aiheuttama etätyön yleistymisen vaikutti tämänkin haastatellun työntekoon. Haastateltavista kolme käy säännöllisesti

työnantajan toimipisteellä töissä, kaksi tarpeen vaatiessa ja kahden ei tarvitse käydä ollenkaan toimipisteellä. Kaikki haastateltavat edustavat luovaa luokkaa, sillä he ovat korkeakoulutusta vaativassa tietotyössä.

5.2 Aineiston analyysi

Analyysi tehdään haastatteluiden aikana kerätystä ja litteroidusta aineistosta, jota koostui aineistoa 41 sivun verran. Yhden haastattelun nauhoitus epäonnistui, mutta haastattelun aikana kirjoitetut muistiinpanojen kautta haastattelun avainkohdat ovat tallessa. Kuitenkin on mahdollista ja ymmärrettävä, että jotain oleellista tai tutkielman kannalta hyödyllistä on voi jäädä analyysin ulkopuolelle.

Analyysi on aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa analysoidaan tarkastelemalla sitä teoreettisen viitekehyksen pohjalta yhdistellen aineistossa esiintyviä toisiaan vastaavia havaintoja (Alasuutari, 2011, s. 40). Eli aineistosta etsitään tutkimuskysymyksiin ja -ongelmiin vastaavia havaintoja, jotka ovat Alasuutarin (2011, s. 41–43) sanoin säännönmukaisia, mutta toisaalta niistä eroavia mielipiteitä, mitkä aiheuttavat jatkopohdinnan. Hänen mukaansa nämä erot ovat ne, joiden perusteella ilmiöiden syyt ovat löydettävissä, kunhan havainnot ovat tarpeeksi pelkistettyjä. Tämän jälkeen edellisellä tavalla saaduille havainnoille luodaan merkityksiä, joilla perustellaan ilmiötä (Alasuutari, 2011, s. 44). Sisällönanalyysin sanotaan myös pyrkivän ilmaisemaan tutkittava ilmiö kuvattua tiivistetysti johtopäätösten tekoa varten (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 117).

Laadulliseen sisällönanalyysiin kuuluu aineiston koodaus, jossa aineistosta etsitään muusta erottuvia ja toisaalta samankaltaisia elementtejä, joiden pohjalta pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä (Vuori, n.d.). Tutkielmani aineisto on teemoitettu sen pohjalta laadittuihin ryhmiin; muuttopäätös ja ennako-odotukset; Kuopion veto- ja pivoimatekijät; muuton vaikutukset arkeen; sekä monipaikkaisuus ja etätyö.

Haastatteluaineistosta nostetut sitaatit havainnollistavat aineistosta esiin nousevia ilmiöitä. Sitaattien sanojat ovat lyhennetty kirjaimella H (henkilö) ja luvulla 1–7 tarkentaen kenestä haastateltavasta henkilöstä on kyse. Luvussa 6 tarkastellaan aluksi haastatte-
luissa kertynyttä aineistoa ja luvussa 7 vastataan tutkimuskysymyksiin aineiston poh-
jalta.

6 Etätyö mahdollistaa muuttamisen houkuttelevaan kaupunkiin

Luku on jaettu alaotsikoihin, jotka käsittelevät muuttopäätöstä ja ennakko-odotuksia, Kuopion veto- ja pitovoimatekijöitä sekä monipaikkaisuuteen ja etätyöhön.

6.1 Muuttopäätös ja ennakko-odotukset

Haastateltavista muutama toteaa muuton tapahtuneen nopeasti, jopa yhden haastateltavan mukaan päähänpistona. Toki muuttoa Kuopioon, tai muuttoa ylipäätään, oli pohdittu pidempään, mutta kun muutto tuli mahdolliseksi, saattoi se tapahtua kuukauden tai kahden aikana. Kuopio oli noin puolelle haastateltavista ennalta tuntematon kaupunki.

”Mä muutin nimittäin tosi nopeasti. Siinä oli se päätös, siis se, että mä olin päättänyt myydä asunnon Helsingistä ja näin, niin siinä meni vaan kaksi kuukautta siinä välissä. Eli siis olin kerran käynyt kyllä sitten niin kun kaksi kuukautta ennen muuttoa muuttaa Kuopiossa.” (H7)

Etätyö oli oikeastaan kaikilla jollain tasolla mahdollistamassa muuttoa Kuopioon. Vaikka etätyöt olisivat olleet mahdollisia ennen korona-aikaa, viimeistään sen myötä muutto kauemmas toimipisteestä nähtiin hyväksyttävänä työnantajan puolelta. Lisäksi muuttamisen mahdollisti parin haastateltavan osalta puolison työn soveltuminen muuttoon tai puolison kokonaan uusi työpaikka Kuopiossa.

”No aika paljon aika paljonkin. Eihän, jos tää [etätyö] ei olis mahdollista. Ei me täällä oltaisi hyvin todennäköisesti, että se olisi vaikeata.” (H1)

”Mä oon siis etätyöntekijä ollut myöskin ennen koronaa jo, mutta musta tuntuu --. Se niin kun oli jotenkin hyväksyttävämpää siirtyä kauemmaksi niin sanotusti toimipisteeltä niin. Niin se jotenkin tuli koronan myötä.” (H4)

”No tietysti tuo korona-aika niin näytti, että minun toimenkuva niin onnistuu tehdä etänä, aika lailla täysin. Se sai. Ja sitten vaimolle sattui avautumaan yksi paikka täältä Kuopiosta, ja hän haki siihen ja pääsi. Niin sitä kautta sitten toi muuttokuviot tuli ajankohtaiseksi sitten siinä.” (H6)

6.1.1 Ennako-odotukset

Haastateltavissa noin puolelle Kuopio on entinen kotikaupunki tai muuten hyvin tuttu sukulaisten kautta, jolloin odotukset muutosta olivat enemmän tietoa siitä, millaista asuminen tulee olemaan. Vastaavasti ne, joilla ei ollut suhdetta Kuopioon ennalta eivät juuri tienneet Kuopiosta mitään ennalta, jolloin odotukset olivat enemmän selkeästi enemmän arveluita. Yksi haastateltavista koki, että Kuopio on parempi kuin ennalta osasi odottaa.

Ennen muuttoa Kuopiossa odotettiin palveluiden suurempaa määrää. Palveluista mainitaan niiden läheisyys ja saavutettavuus myös keskustajaman ulkopuolella. Muuton jälkeen koettiin, että odotukset palveluiden osalta ovat täyttyneet. Erityisesti mainittiin koulujen ja päiväkotien läheisyys. Lisäksi haastateltava koki yllätykseksi, että heti muuton jälkeen alueen päiväkotipaikat olivat täynnä, joten alueen kasvu on voinut olla nopeampaa, mihin palveluverkoston suhteen on varauduttu.

Kuopion koon takia keskustan läheisyys ja helppo saavutettavuus nousevat esille. Toisinaan sanoen kaikkialle Kuopion sisällä on lyhyt matka, keskustajaman sisällä ja läheisyydessä erityisesti. Muuton jälkeen oltiin tyytyväisiä ulkoisia liikenneyhteyksiä kohtaan. Rautatieyhteys Helsinkiin on ollut odotusten mukainen niiden vastaajien mielestä, jotka sitä säännöllisesti käyttävät. Lentoliikenne mainitaan mahdollisena vaihtoehtona, mikäli junnalla ei pääse, tai aikataulut sopivat paremmin lentämiseen.

”Mä olin luottavainen siihen, että mä tulen todennäköisesti viihtymään ihan hyvin, koska sitten kaikkialle on lyhyt matka. Ei tarvitse viettää aikaa siis siinä kulkemisessa, että nykyisinkin kun mie käyn Helsingissä, siis töissä, välillä niin mulla menee siis oikeasti tyyliin 7 minuuttia kotoa taksilla juna-asemalle.” (H7)

Sosiaalisista ja kulttuurisista tekijöistä ennalta odotettiin tukiverkostoa sekä rentoa ja leppoisaa elämää. Yliopiston odotettiin tuovan sopivaa tunnelmaa Kuopioon. Esimerkiksi ennen muuttoa odotettu rauhallisuus ja hiljaisuus ovat muuton jälkeen vastanneet ennakko-odotuksiin. Yksi haastateltava odotti sopeutuvansa Kuopioon avoimuuden ja yhteisöllisyyden takia helposti, joka oli hänen mielestään toteutunut.

”... semmoinen leppoisa paikka ja semmoinen. Mutta kuitenkin suht iso, että ei ole ihan semmoinen --. Ei ihan tavallaan maaseudulle tai korpeen.” (H2)

”Täällä pystyy vähän monipuolisemmin harrastamaan ja tekemään kaikenlaista.” (H1)

Kuopiossa asumisen odotettiin tekevän arjesta helppoa ja sujuvaa. Asuinympäristöjen ajateltiin olevan lapsiperheille sopivia, esimerkiksi päiväkotien ja koulujen läheisyyden takia. Kokonaisuudessaan Kuopion arveltiin olevan sopivan kokoinen kaupunki, jossa on kaupunkimaista tunnelmaa sopivasti. Toisin sanoen ei liian iso, ei liian pieni. Asuin- ja elinympäristöiltä yleisesti odotettiin myös luonnon ja vesistöjen läheisyyttä, joka on kaikkien sitä toivoneiden osalta toteutunut.

”Me oltiin katsottu tää [asuinalue] just että tämmöinen tavallaan lapsiperheille. Ja tämmöinen kasvava, mutta että koulut ja päiväkodit lähellä. Se oli se semmoinen arjen tavallaan helppous. Siellä Espoossa, Helsingissä oli aika pitkät ne koulut ja päiväkotipaikkoja oli vaikea saada. Sitten koulut on aika silleen aika kaukana.” (H2)

”Mulla oli odotuksena sitä, että arki tulee olemaan helpompaa. Ja kun muuttaa pienempään paikkaan, mutta kuitenkin sitten semmoisen kunnon kokoiseen kaupunkiin.” (H7)

6.1.2 Tyytyväisyys muuttopäätökseen

Haastateltavista kaikki ovat tyytyväisiä muuttopäätökseen. Yhdeltä haastateltavalta tyytyväisyyttä muuttoon ei suoraan kysytty, vaan se tuli ilmi muiden vastausten kautta.

Tyytyväisyydestä puhutaan yleisellä tasolla, mutta muutamassa vastauksessa tarkennettiin Kuopioon muuton jälkeen arkeen tai asumiseen oltiin tyytyväisiä. Tyytyväisyys muuttopäätökseen ja halu pitkäaikaiseen asumiseen Kuopiossa kertovat kaupungin pitovoimaisuudesta, kun haastateltavat ovat sitoutuneet melko lyhyen asumisen aikana kaupunkiin.

”Siis olen tosi tyytyväinen, että sitten kun sain sen tehtyä sen päätöksen, niin se oli, että vitsi, miksi en ollut tehnyt tätä aikaisemmin.” (H4)

Muuttopäätöksen jälkeen saatettiin pohtia, minkä takia ei ollut aiemmin muutettu, kuten yllä olevasta lainauksesta nähdään. Yksi haastateltava kokee, että suhtautuminen entiseen kotikaupunkiin on muuttunut etäisemmäksi verrattuna, mitä Kuopiosta nyt ajattelee. Toisaalta tyytyväisyys muuttopäätökseen voi näkyä siinä, miten mieleisen ympäristön sekä työskentelyn että asumisen kohdalla.

”-- oikeastaan nyt se Helsinki on jo ehkä silleen, että se tuntuu, että siellä on vaan käymässä. Kyllä mä, sillee tuntuu Kuopioon kotii tulee. Ja on sellainen, kiva tulla kotiin. Kyllä se silleen kotipaikaksi on tullu.” (H2)

”Ja kun kotona työskentelee, niin pitää valita sellainen koti ja ympäristö, missä viihtyy.” (H5)

Kaikille haastateltaville yhteistä on se, että toiveena on jäädä Kuopioon pitkäaikaisesti. Suunnitelmissa ei siis ole muuttoa pois tietyn ajan jälkeen. Toki haastatteluissa otettiin esille se, ettei tulevaisuutta voi varmaksi sanoa, mikä on ymmärrettävää. Vastauksissa tulee esille muutama mahdollinen tilanne, jossa muutto Kuopiosta tapahtuisi. Esimerkiksi työpaikan vaihto tai työelämän muutos, jolloin etätyöt eivät olisi mahdollisia. Yksi haastateltava ei ole varma löytäisikö Kuopiosta itselleen sopivia töitä, mikäli joissain vaiheissa tarvitsisi etsiä uutta työtä. Toinen haastateltava nosti esille myös työtilanteen muutoksen tai puolison opiskelun aloittamisen mahdollisen muuton syyksi.

”Toki tavoite olisi, että ei tarvitsisi lähteä. Toive on toki sekin, että nykytyöelämä pysyisi tällöisenä joustavana, niin kuin se on nyt ollut. Hirveästi se on

helpottanut sitä, mutta jos rehellinen on, että jos miettii työelämän, niin Kuopissa on tosi vähän yrityksiä, Kuopion seudulla ja tämmöisiä keskisuuria yrityksiä.” (H1)

Muutamissa vastauksissa pohditaan mahdollisia muuttokohteita. Näissä kuitenkin tulee ilmi, ettei Kuopiosta haluttaisi poistua tai selkeää syytä pois muuttamiselle ei ole työ- tai koulupaikan vaihtumisen lisäksi. Toinen muuttamisen mahdollisuuteen liittyvä pohdinta liittyy muuttoon pois Suomesta tai kaupunkimaisesta ympäristöstä. Mahdollinen muuttokohde on tällöin selkeästi erilainen kuin Kuopio (ulkomaille) tai toteutettavissa Kuopion sisällä (maaseutu).

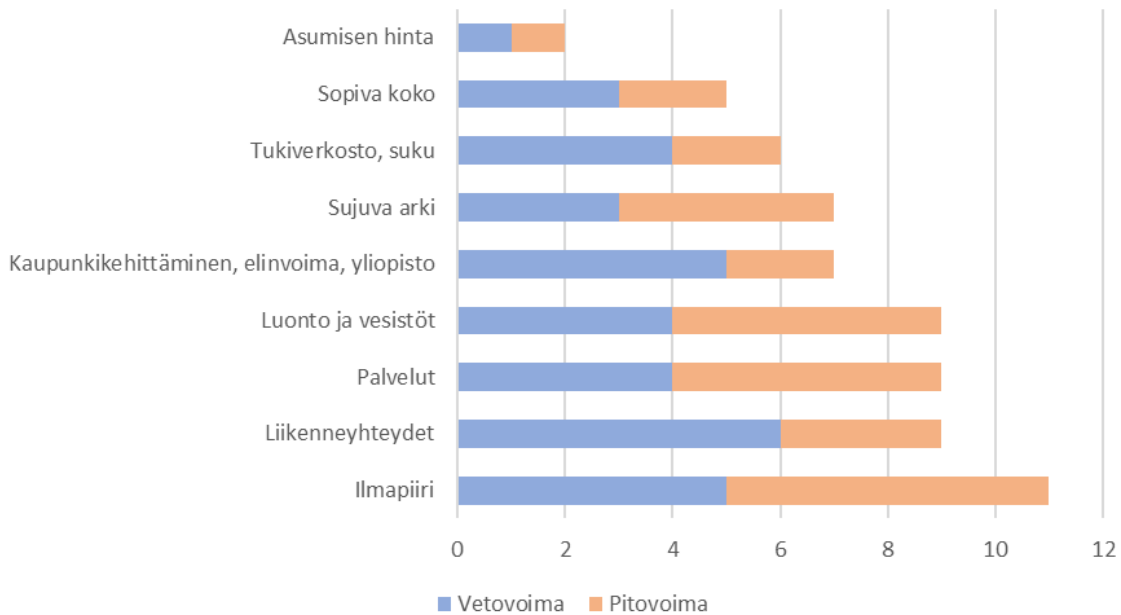
”Mutta sitten toisaalta on kyllä se vahvistunut, että ei me haluta Espooseen tai Helsinkiin, tai sinne takaisin. Sitten se olisi joku vähän pienempi paikka, mutta sitten toisaalta. Se olisi ihan uusi paikka, että mä kyllä se tukiverkosto -- että on silleen niin tuttu kaupunki. Ei oikeastaan ole silleen tullut Kuopiossa sinällään mitään semmoista. Ei tule mieleen mitä semmoista, että mikä, miksi me haluttaisi muuttaa pois, muuta kuin just niin kuin työt ja opiskelut.” (H2)

”Ei, että ainoa, mitä mä mietin, että se sitten ei ole edes maan sisäistä vertailua, vaan lähinnä mietin, että olisi kiva joskus asua hetkellisesti, vaikka jossain Portugalissa. Mutta se on semmoinen paikka, minkä kanssa on hankala kilpailla jos en ilmaston takia. -- Siis ei suomessa ole semmoisia, että ehkä se sitten voisi olla tyyliin joku Tuusniemi tai joku tämmöinen oikeasti sitten semmoinen lande vaihtoehto, että pois kaupungista. Mutta en mä siltikään näe, että tarvitsisi mennä tästä kauhean kauas.” (H7)

6.2 Kuopion veto- ja pitovoimatekijät

Vastausten joukossa löytyi vetovoimatekijöitä kaikista neljästä osa-alueesta, joihin vetovoimatekijät ovat jaettu tässä tutkielmassa. Suurimmalta osalta muuttoon houkutelleet tekijät painottuvat sosiaalisten ja kulttuuristen sekä asuin- ja elinympäristöön liittyvien tekijöiden ympärille. Kuviossa 2 on eritelty, millaisia tekijöitä aineistossa on mainittu ja kuinka monta kertaa ne esiintyvät. Kuviossa on lisäksi kuvattu, onko tietyn luokan tekijät mainittu veto- vai pitovoimatekijänä.

Veto- ja pitovoimatekijöiden esiintyminen aineistossa

Kuvio 2. Veto- ja pitovoimatekijöiden esiintyminen aineistossa.

6.2.1 Kuopion vetovoimatekijät

Taloudellisen ryhmään kuuluvaksi mainittiin palveluverkosto. Palveluista mainitaan joko sen läheisyys tai entistä asuinkuntaa laajempi palveluverkosto. Vastauksissa huomaa, että pienemmillä paikkakunnilla muuttaneet arvostavat laajempaa valikoimaa sekä peruspalveluiden kuin erikoisliikkeiden olemassaolon. Suuremmista kaupungeista muuttaneet arvostavat taas sitä, että palvelut ovat helpommin ja nopeammin saavutettavissa, niin kaupallisten kuin julkisen palveluiden osalta.

”Ja sitten toi just tästä nopeasti pääsee keskustaan ja sitten toi Ikea [Matkuskauppakeskus], että siellä on sitten palveluita kuitenkin jonkun verran, että tavallaan se oli semmoinen vetovoimatekijä.” (H2)

”Mutta ehkä enemmänkin, jos verrataan paikkakuntia missä on ollut, niin niitä palveluita mitä täällä on, mitä ei sitten pienemmillä paikkakunnilla ole. Täällä pystyy vähän monipuolisemmin harrastamaan ja tekemään kaikenlaista.” (H1)

Sijainnillisista tekijöistä mainitaan liikenneyhteydet, erityisesti rautatieyhteyden osalta. Yhden vastauksen osalta junayhteys Helsinkiin on ollut muuton mahdollistava tekijä. Muuten sijainnilliseen ryhmään kuuluvia vetovoimatekijöitä ei noussut esille haastattelussa, kun kysyttiin muuttamaan houkuttelevia tekijöitä. Tämä ei kuitenkaan ole yllättävää, kun haastateltavat ovat etätöntehtäjiä. Tällöin työmatkaliikenne ja muu liikkuminen erityisesti kunnan ulkopuolelle voi olla vähäisempää.

”Tavallaan ilman tätä junayhteyttä niin silleen olisi kyllä paljon haastavampaa tai ehkä ei olisi mahdollista tehdä tällä tyylillä, että on säännöllisesti.” (H2)

Sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden kohdalla esille nousevat sukujuuret, kotiseudun kaipuu ja Kuopiossa oleva tukiverkosto. Toinen houkutteleva tekijä on rauhallisempi elämänmeno. Varsinkin paluumuuttajien osalta suvun läheisyys ja kotiseudulle paluu ovat selkeät vetovoimatekijät, jolloin muita kaupunkeja ei mietitty muuttoa suunnitellessa. Yhdessä vastauksessa kotiseutukaipuu näkyi selvästi, kun muutto Kuopioon, jota hän piti kotinaan asuessaan muualla, mahdollistui etätönsä ansiosta. Myös tukiverkoston olemassaolo Kuopiossa on lapsiperheen osalta merkittävää.

”...tuli tää korona-aika ja komennettiin etätöihin niin sitä kautta on homma loksahdella niin sanotut kohille, että päästiin takaisin kotiin.” (H6)

”Silleen oli just tuttu paikka, kun täällä on vaimon vanhemmat ja sisko asuu täällä. -- kahdelle vanhemmalle lapselle, oli tuttu paikka, kun mummola on täällä. -- Se oli suurin syy, että miksi oli just Kuopio.” (H2)

Luonto, edullisempi asuminen ja pienempi koko ovat asuin- ja elinympäristön kannalta Kuopioon muuttamaan houkuttelevia tekijöitä. Nämä painottuvat enemmän niiden haastateltujen vastauksissa, joilla ei ollut ennalta suhdetta Kuopioon, tai se oli vähäinen. Varsinkin suuremmista kaupungeista muuttaneet hakivat Kuopiolta luonnonläheisyyttä ja pienemmän kaupungin tunnelmaa. Toinen asumiseen liittyvä vetovoimatekijä on asunon edullisempi hinta, joka myös nousi esiin pääkaupunkiseudulta muuttaneilta haastateltavilta. Muutama haastateltava sanoo, että Kuopioon muuttaessa asunon ostaminen tuli mahdolliseksi.

”Tai siis kiinnosti muuttaa paikkaa missä on ehkä myös vähän halvempi asua ja ehkä vähän rauhallisempi meininki ja kaunista luontoa ympärillä. Ja järviä niin siinä oli semmoisia vähän lähteviä tekijöitä, miten päädyttiin tänne.” (H3)

Muita ryhmittelyn ulkopuolelle jääviä muuttosyytä ovat halu muuttaa pienempään kaupunkiin ja Kuopion valikoituminen päähänpistona. Yksi haastateltava muutti taas puolison perässä Kuopioon, mutta totesi, että oli jo ennen puolison aiheuttamaa muuttoa pohtinut pienempään kaupunkiin muuttamista ja Kuopio olisi voinut olla potentiaalinen kohde muutenkin.

6.2.2 Kuopion pitovoimatekijät

Syyt jäädä asumaan Kuopioon ovat pitkältä samankaltaisia kuin muuttosyyt. Vastauksilla haettiin tekijöitä, jotka haastateltavat ovat huomanneet Kuopiossa asumisen aikana sekä syitä, joiden takia on jääty asumaan Kuopioon. Pehmeät vetovoimatekijät ovat haastatteluissa eniten esillä sekä sosiaalisten että asuin- ja elinympäristön osa-alueiden osalta.

Taloudellisten tekijöiden ryhmään kuuluvat palveluiden toimivuus, muun muassa julkisen terveydenhuollon toimivuus mainiten nopean hoitoon pääsyn. Haastateltava pohtii, vaikuttaako pienempi koko ja vähäisempi asukasmäärä tähän. Koulutusmahdollisuuksista puhutaan erityisesti lasten osalta. Koulut ovat lähellä, jolloin myös kuljetus helpottuu ja maaseudulla asuessa lapsille on tarjolla lähellä olevia pienempiä kouluja, jolloin ei tarvitse kulkea keskustajamaan kouluun. Lisäksi pitovoimatekijäksi mainitaan Kuopion elinvoimaisuus ja usko siihen, että niin tulee jatkossakin olemaan.

”Isommat [lapset] on koulussa, ja ne voi itse mennä kouluun. Ja sitten toi kaksi-vuotias sai nyt, on kanssa päiväkodissa tässä aika lähellä. Oikeastaan tuossa toi nyt tosi lähellä, kilometrin päässä. Silleen on mennyt aika hyvin.” (H2)

”Kuopiohan on aina ollut ja tulee varmaan olemaankin aika elinvoimainen kaupunki. Täällä on yliopistot ja kaikki. Ja kun tuntuu, että koko ajan laajenevaan

joka suuntaan ja oma lentokenttä on tuossa Toivalassa ja sun muuta. Täältä voisi sanoa, että periaatteessa löytyy kaikki.” (H6)

Sosiaaliseen ja kulttuuriseen ryhmään kuuluvia pitovoimatekijöitä ovat rauhallinen tunnelma ja lapsiperheille sopivat vapaa-ajan palvelut. Rauhallista tunnelmaa voi yhden haastateltavan sanoin kuvailla ”zennimmäksi elämäksi” Kuopiossa. Lapsiperheet ovat taas kokeneet ylipäättänsä asioiden olevan hyvin lapsilla, mikä lisää koko perheen tyytyväisyyttä. Toinen pitovoimaa lisäävä asia on se, että muuton jälkeen on vain päässyt sisään Kuopion kulttuuriin ja toimintaan sekä tutustunut ihmisiin, mikä on lisännyt haastateltavan viihtyvyyttä Kuopiossa. Asumisen aikana kaupunki on siis tullut kaikin puolin tutummaksi.

” -- molemmat jääkiekkoa pelasivat Porvoossakin, mutta tietysti sitten täällä on paremmat mahdollisuudet harrastaa sitä harrastusta. On organisaatiot ja paikat kunnossa. Fasiliteetit kunnossa. Silleen sekin kanssa niin helpottaa sitten.” (H6)

”Pääsee vaan mukaan siihen. Niin kun kaupunkiin ja tutustuu siihen enemmän ja enemmän ymmärtää, vaikka jotain historiaa tai minkälaisia juttuja täällä on. Mitenkähän myös siinä kulttuuriin ehkä enemmän sisälle. ” (H3)

Asuin- ja elinympäristöön liittyvien tekijöiden kohdalla pitovoimatekijöiksi mainitaan arjen sujuvuus ja luonnonympäristö. Arjen sujuvuutta ja siihen liittyviä vastauksia tarkastellaan tarkemmin omassa kappaleessaan, sillä usealle haasteltavalle se on ollut tärkeä veto- ja pitovoimatekijä. Luonnonympäristön mainitaan vastauksissa pitovoimatekijänä, esimerkiksi elämänlaatua parantavana asiana. Lähiympäristöön panostaminen ja viihtyvyyden lisääminen asuinalueilla mainitaan yhdessä haastattelussa. Haastateltava kokee, että ydinkeskustan ulkopuolisia kaupunginosia ja olemassa olevia asuinalueita kehitetään, eikä vain keskitytä rakentamaan uusia asuinalueita.

”... täällä on siis sekä vettä että metsää. Sitten, tässä se on ihan tossa, -- tuosta tuon 30 metriä, niin pääsen tuollaiseen vanhaan mäntymetsään. Niin se on kyllä myös semmoinen mun omaa elämänlaatua lisäävä asia.” (H7)

”Niin, mun mielestä on oikeastaan kiva huomata, että toki vaikka tuohon Sammakkolammen ympäristöön ja tähän lähiympäristöön panostetaan. Siellä rakennetaan ja tehdään tosi viihtyisän näköistä tämmöistä yleistä aluetta -- näyttää ainakin asukkaalle silleen, että on kiinnostusta just kehittää sitä ympäristöä ja lisätä ihmisten viihtyvyyttä ...” (H7)

Yksi haastateltava, jolle Kuopio oli jo hyvin tuttu ennen muuttoa, toteaa, että asumisen aikana ei ole tullut uusia tekijöitä, joiden takia viihtyisi kaupungissa. Hän näkee pareminkin, että ne syyt, joiden takia hän muutti Kuopioon, ovat vahvistuneet asumisen aikana. Toinen haastateltava ajattelee samankaltaisesti, vaikka hän toteaa, että korona-aika on mennyt hieman sumussa, joten hän ei ole vielä täysin päässyt tutustumaan Kuopioon asukkaana. Yksi muista eroava nosto pitovoimasta puhuessa on Kuopion kaupungin Instagram-tilin aktiivisuuden. Haastateltava kuvaa, kuinka tilin sisällön avulla hän on päässyt paremmin perille kuopiolaisuuteen ja Kuopiossa järjestettäviin tapahtumiin sekä sitä, että Instagram-tilin kautta on saanut helposti edellä mainitun tiedon.

”Ei oikeastaan uusia, ehkä vaan vahvistunut se, että tää on vaan hyvä paikka. Se on enemmän, nimenomaan, että täähän on oikeasti aika fiksu paikkakunta asua ja olla.” (H4)

”Jotenkin toi koko pandemia-aika on vähän semmoista, sumussa. -- Joo en mä tiedä, ehkä se on vaan vahvistunut. Just, että kyllä asiat lapsilla on tosi hyvin. Just toi arki sujuu.” (H2)

Pitovoimatekijöiden osalta yksi haastateltavista on muista hieman poikkeava, sillä Kuopion kunnan alueelle oli jääty, koska kaupunkimaisen ympäristön lisäksi Kuopiosta löytyy maaseutumaisia alueita ja entisten kuntakeskusten pienempiä keskustajamia. Tämä haastateltava oli keskustassa asumisen jälkeen kokenut, että hänen taloudelleen sopivampi asuinpaikka löytyy Kuopion keskustan ulkopuolelta, ja he päättivät muuttaa entisen kuntakeskuksen läheisyyteen. Kuopiosta löytyy siis monipuolisia asuinympäristöjä, ja ainakin tässä tapauksessa sen avulla Kuopion pitovoimaisuus on ollut vahva. Kaupungin rajojen sisäpuolelta on löytynyt sopiva asuinalue.

”Koko perheelle luonnon läheisemmän, turvallisemman ja rauhallisemman elinympäristön. Kuopion kaupungin alue on mielestämme liian ahtaaksi rakennettu, emmekä halunneet ostaa kallista asuntoa, mistä emme saisi täysin nauttia ja olla rauhassa.” (H5)

6.2.3 Paluumuuttajien näkemys Kuopion vetovoimasta

Paluumuuttajat muuttivat Kuopioon, koska halusivat takaisin kotiseudulle. He tiesivät, millaista Kuopiossa asuminen on tai on ollut. Tämän takia heiltä kysyttiin, miten he näkevät Kuopion muuttuneen edellisestä asumiskerrasta, ja onko oma suhtautuminen muuttunut kaupunkiin. Paluumuuttajilta pyydettiin myös kuvittelemaan tilanne, jossa Kuopio ei olisi heille ennalta tuttu, ja kysyttiin näkevätkö he Kuopion potentiaalisesti muuttokohteeksi.

Paluumuuttajien mielestä Kuopion muutos on pitkälti sijainnilliseen ryhmään kuuluvia tekijöitä. Kehittynyt rakennuskanta ja keskustan tiivistyminen nousevat useimmin esille. Näiden lisäksi sanottiin, että Kuopioon on tullut maamerkkimäisiä rakennuksia, esimerkiksi uusi matkakeskus. Savilahden kaupunginosan kehittäminen ja rakentaminen mainitaan myös. Haastateltava on huomannut myös teollisuusalueiden määrän kasvaneen Kuopiossa.

”Se ehkä silleen on havainnut nyt, jos nyt vertaa nuoruuteen, niin paljonhan täällä on tiivistetty rakennuskantaa ja keskusta on rakennettu [tiivimmäksi]. -- Portin kompleksi tullut tuohon kolmen tornitalon kera. Sehän on hyvin näkyvä tavallaan sen entisen avoimen linja-autoaseman matalien rakennusten ja ison pihan tilalle. Tämmöisiä maamerkkimäisiä rakennelmia on tullut lisää ihan selkeästi.” (H1)

”Sittenhän on tuonne asevarikon [Savilahdessa] alueelle, sinne on tulossa hienot tilat sitten jatkossa, että sieltä on kai aika paljon luolista ajettu kiveä pois. Sitten joo hyvät mestat tulossa.” (H6)

Asuin- ja elinympäristön muutoksista mainitaan Saaristokaupunki sekä kehittyneet ulkoilualueet ja maastot. Sitaatissa mainittu Saaristokaupunkiboomi ei mainittua

haastateltavaa kiinnosta, mutta alue on kuitenkin muutamaa haastateltavaa kiinnostanut, esimerkiksi asunnon ostamisen merkeissä.

”Hyviä ulkoilualueita ja -maastoja on tehty tänne, missä pystyy harrastaa. On frisbeegolfratoja sun muita. Ja sitten tuossa tosiaan, kun ajelee sitten niin huomaa, että uusia alueita on tullut. Teollisuusalueita lisää ja tekojäärata Lippumäessä ja sun muita paikkoja.” (H6)

”Ja sitten koko Saaristokaupunkiboomi meitä ikinä ole sillä kiinnostanut kumpaakaan meistä.” (H1)

Kaikki paluumuuttajat pystyisivät kuvittelevaan muuttavansa Kuopioon ilman aiempaa suhdetta. Vastauksissa on huomioitava se, että joka tapauksessa oma mielikuva Kuopion osta vaikuttaa vastaukseen, vaikka pyritään kuvittelemaan muunlainen tilanne. Kuitenkin vastaukset antavat tietoa siitä, millaisena paluumuuttajat näkevät Kuopion ja millaiseen kaupunkiin he haluavat muuttaa. Haastatteluissa mainitut tekijät kattavat kaikki vetovoimatekijöiden ryhmät ja heidän mainitsemat vetovoimatekijät vastaavat hyvin paljon edellä mainittuja vetovoimatekijöitä.

Haastattelujen perusteella paluumuuttajien mielestä taloudellisen ryhmän vetovoimatekijänä Kuopiossa on tarpeeksi kattava palveluverkosto. Lisäksi kaupunki koetaan kehittyväksi. Sijainnillisen ryhmän kohdalla Kuopion hyvät yhteydet koetaan paluumuuttajien toimesta vetovoimatekijäksi, sillä he pitävät pääsääntöisesti ulkoisia liikenneyhteyksiä toimivina. Poikkeuksena kuitenkin yhden haastateltavan mielestä valtatie 9 Joensuun ja Kuopion välillä ei ole tarpeeksi kehittynyt vastaamaan tarvetta, ja hän uskoo, että parempi tasoisella tiellä liikkumista kaupunkien välillä olisi enemmän, mikä voisi Itä-Suomen kehityksen kannalta olla merkittävää.

”Täältä kuitenkin löytyy aika lailla semmoinen kaupunkimaisen elämän tarpeellinen palveluvalikoima ja on jo ehkä vähän semmoisiakin palveluita, mitä ei pienemmiltä paikkakunnilta löydä.” (H1)

”... tähän on tosiaan virkeä, viriili, kehittyvä kaupunki. Täältä löytyy kaikki. Hyvät liikenneyhteydet on ja jos tykkää täällä olla niin mikä jottei.” (H6)

Sosiaalisen ja kulttuurisen ryhmän vetovoimatekijöitä ovat virkeys ja viihtyisyys, iältään monipuolinen väestö sekä kaupungin rytmi ja elämisen tempo. Yksi haastateltava toteaa Kuopion olevan Itä-Suomen viihtyisin kaupunki, useammassa kaupungissa asuneena. Myös opiskelijoiden näkyminen kaupungissa lisää vetovoimaisuutta.

”Mä näkisin, että tää on semmoinen sopivan iso, että pieni kaupunki. -- Ei ole pienimmästä päästä, mutta sitten on ehkä just se, että kun yliopistokaupunki, niin sekin jo tuo niin tuo tiettyä virkeyttä. Tääl on kuitenkin paljon niin kun opiskelijoita ja tavallaan aika hyvin sitä kaikenikäisistä kansaa täällä, että tykkään siitä. -- Ja tavallaan tykkään siitä, että ei olla ihan niin tuolla pääkaupunkiseudun vilskeessä niin että täällä on se semmoinen. Tempo on hitaampi.” (H4)

Paluumuuttajat mainitsevat Kuopion luonnon ja vesistöjen läheisyyden olevan vetovoimatekijä Kuopiossa. Selkeät, vaihtuvat vuodenajat ja lumiset talvet antavat myös yhden paluumuuttajan osalta vetovoimatekijän Kuopiolle. Asuin- ja elinympäristöjen kohdalla kuvataan myös, että Kuopio on mukavaa seutua kokonaisuudessaan luonnonympäristön ohella.

”Tää on hieno paikka, Kuopio, muutenkin, että tässä on vesistön äärellä ollaan ja kaupunki on vesistöjen ympäröimä. Mukavaa seutua.” (H6)

6.2.4 Muuton vaikutukset arkeen ja asumiseen

Palveluiden osalta vaikutus arkeen on erilaista, riippuen siitä mistä on muuttanut Kuopioon. Joko palvelut ovat lähempänä kuin aiemmin, tai muuton jälkeen on joutunut tottumaan hieman pidempiin välimatkoihin, kun lähikauppa ei ole samassa korttelissa. Asumisen ja elämisen kustannukset koetaan pienemmäksi Kuopiossa kuin edellisessä asuin-kunnassa. Muutto Kuopioon on esimerkiksi mahdollistanut asunnon oston, joka ei välttämättä onnistunut aiemmin, tai ainakaan vastaavalla tavalla. Toisaalta yksi haastateltava kokee veroprosentin korkeaksi Kuopiossa.

”... lyhyemmät välimatkat on käydä jossain erikoiskaupoista. Tässä se mitä tarvitsee, niin tosiaan ei tarvitse ajaa melkein sataa kilometriä tiettyjä juttuja

hakemaan tai etsimään. Se on siitä hyvä, että kaikki on, niin kuin löytyy tästä Kuopion sisältä.” (H6)

”No siis täällähän kaikki halvempaa, asunnot esimerkiksi. Mähän asun täällä [kaupunginosassa] tämmöisessä linnassa. Mä vitsailen siis nykyisin, koska täällä on siis mun 125 neliötä, ja tää oli 40 000 euroa halvempi kuin mun Helsingin kaksio. Täällä on eläminen halvempaa.” (H7)

Sijainnillisista tekijöihin liittyvissä muutoksissa havaittiin kulkemiseen käytetyn ajan vähentyneen Kuopiossa asuessa, johon vaikuttavat ruuhkien vähäisyys sekä lyhyemmät välimatkat. Toinen tähän ryhmään liittyvä muutos on julkisen liikenteen toimivuus, minkä vaikutus nähdään joko negatiivisena tai positiivisena riippuen entisestä asuinpaikasta. Vuorovälit koettiin harvaksi isommasta kaupungista muuttaneen mielestä, jolloin haastateltava joutuu käyttämään mielestään liikaa omaa autoa. Pienemmästä kaupungista tullut mielsi julkisen liikenteen toimivan hyvin. Toisaalta nykyinen asuinpaikka Kuopion sisällä vaikuttaa tähän.

”Musta on jotenkin kiva sitten että, tästä pääsee sitten nopeasti tuonne kylille, että voi lähteä, vaikka lounaalle. Siis tavallaan, että on helppo liikkua täällä paikasta toiseen. Se on jotenkin mun mielestä, tosi tärkeitä kanssa.” (H4)

”Ja tosiaan tuo lähiliikenne on tosi hyvä, että pääsen aika hyvin busseilla kulkemaan ja sitten pyörillä kanssa. Ja no tietysti välillä autollakin joutuu ajamaan. Tosi kätevä tässä on liikkua.” (H6)

Kuopioon muuttaminen on vaikuttanut siihen, miltä kotikaupungin ilmapiiri tuntuu. Moni haastateltava puhuu elämän tuntuvan kiireettömämmältä kuin entisessä asuinpaikassa. Samoin ihmiset tuntuvat lupsakoilta ja helpommin lähestyttäviltä. Haastateltavien antamien vastausten perusteella isoin muutos arjen kohdalla on juuri kiireettömyyden tunteen ja rauhallisemman arjen ympärillä. Oravanpyörä on poistunut ja haastateltavat toteavat, että asuminen Kuopiossa yhdistettynä etätööhön on poistanut paikasta toiseen juoksemisen sekä lasten kuljettamisen ja työmatkojen yhdistämisen.

”Mutta siis onhan täällä ihan erillä tavalla siis täysin kiireetöntä, -- Mutta tuota eihän täällä ole niinku silleen kellään kiirettä yhtään mihinkään suoraan

sanottuna. Täällä pitäisi muuten kaikkien feissareiden olla, koska kuka sanoisi, että mulla on kiire.” (H7)

”Vaikka asuikin siellä lähellä silleen, että ehkä puolituntii on se työmatka. Jotenkin se oli semmoista, oravanpyörältä tuntui enemmän. Kun just oli, että okei, päiväkotiin, sitten okei kiireel työpisteelle, sitten okei kohta lähteä hakemaan. Se tavallaan se oli koko ajan siinä. Nyt se on niin paljon helpompi.” (H2)

Kuopioon muuttaessa on myös löydetty koko taloudelle viihtyisä elinympäristö ja mahdollisuus muuttaa toiveiden kaltaiseen asuntoon, esimerkiksi omakotitaloon. Lisäksi Kuopiossa asuminen on mahdollistanut tasapainoisen yhdistelmän kaupunki- ja maaseutuasumista, mikä on tuonut haastateltavalle miellyttävämmän ja vuodenaikoihin sopivamman asumisen.

”Toisaalta myös tuntuu, että löydettiin vähän niinku semmoinen paikka, jossa me molemmat viihdyttiin ja haluttaisi sitten alkaa rakentaa sitä elämää. Helsingissä sitä ei oikein ollut.” (H3)

”Voi talviaikaan harrastaa ja käydä kuntosalilla ja tehdä sellaisia asioita, mitä haluaa. Sitten kesäaikaan voi enemmän olla siellä maaseudulla. Tehdä sitten semmoisia asioita mitä siellä sit tekee. Molemmista pitää tai molemmat on hyvä, mutta pelkästään jompikumpi niin tuntuu, että ei sekään ole hyvä.” (H1)

6.3 Monipaikkaisuus ja etätyö

Haastateltavat kokevat vaihdellen ovatko heidän elämänsä monipaikkaista vai ei. Yhdellä haastateltavista asuminen on monipaikkaista, muilla monipaikkaisuutta kokevilla monipaikkaisuus tulee työn kautta. Osa haastateltavista ei koe elämäänsä monipaikkaiseksi, vaikka työn kunta ja asuinkunta ovat eri. He asuvat sekä työskentelevät kotoa käsin ja käyvät harvoin tai eivät lainkaan toimipisteellä. Monipaikkaiseksi työnsä kokevat käyvät säännöllisesti toimipisteellä, kuten 1–2 kertaa viikossa tai kerran kuussa. Poikkeuksena on yksi haastateltavista, joka käy toimistolla harvemmin, mutta työyhteisön ja asiakkaiden sijoittuessa ympäri Suomen, kokee hän työnsä olevan monipaikkaista.

”No että voisin sanoa, että aika lailla yksi paikka on ja tarvittaessa sitten vaihdetaan paikkaa.” (H6)

”Mutta siis työ on monipaikkaista sinällään, että voin tehdä. Teen paikan päältä ja sitten tälleen etänä. Molempia tarvitsee, molempia pitää tehdä itse asiassa. Molemmat on ihan tarpeellisia työskentelymuotoja.” (H1)

Se, että osa ei koe elämäänsä monipaikkaiseksi, vaikka työ ja asunto sijaitsevat eri kunnissa, kertoo siitä, ettei työllä välttämättä ole sijaintia. Eli käsitys työn sijainnista poistuu, jolloin etätyö ei voi olla monipaikkaisuutta aiheuttajana. Toisaalta etätyö, tai paikkariippumaton työ, ovat muuttaneet sijainnin ja etäisyyksien merkitystä.

6.3.1 Etätyössä nähdyt positiiviset vaikutukset

Etätyö on tarjonnut haastateltaville pääasiassa hyötyä ja positiivisia asioita. Useammat haastateltavat mainitsevat yhdeksi hyödyksi sen, että saa asua missä haluaa, ilman, että työpaikan sijainti määrittelee sitä. Yhden haastateltavan mukaan muutto Kuopioon oli muun elämän päätös, ei työelämän. Etätyössä on siis onnistuttu yhdistämään hyvä työpaikka ja toiveiden mukainen asuinpaikka, vaikka nämä eivät sijaitse samassa kunnassa.

”Ja sitten muutenkin pystyy toteuttaa tämmöisiä, ehkä helpomminkin, vaikka just asunnon ostoakin kuin sitten Helsingin hinnoilla ja muuta. Ja toki sitten kun viihdytään yhdessä kumppanin kanssa täällä tosi hyvin, että kyllä sitten tuo siihen sitä. Hyviä plussia, että totta kai.” (H3)

”No kyllä mä koen tätä hyvänä. Pääsi muuttamaan sinne, missä tykkää olla ja hyvä olla niin tuota se riittää. Ja tietysti kun nykyaikana on nää etätyön välineet niin hyvät niin tota onnistuu, jotka näidenkin välityksellä.” (H6)

Etätyö on vaikuttanut vapaa-aikaa haastateltavien osalta positiivisesti. Esimerkiksi työmatkojen vähenemisen on havaittu lisäävän vapaa-aikaa, jolloin aikaa on muulle elämälle enemmän. Yksi haastateltava nostaa esille, että ennen kahdeksan tunnin työvuo-
roon on siirtymisten kanssa voinut kulua yhteensä 10 tuntia, minkä takia hän koki

antaneesta työlle enemmän aikaa, kuin siitä maksettiin. Lisääntynyt vapaa-aika nähtiin arvokkaana.

”No vapaa-aikaa jää paljon enemmän etätöissä. Ei mene näihin siirtymisiin aikaan työmaalle ja pois, että se aika jälkeen suoraan. Se tuntuu, että arki on helpottunut. Ja tietysti lapsilla alkaa harrastukset jo melkein siinä, kun työpäivä loppuu, niin saa niitä lähteä kuljettaa suoraan.” (H6)

”Siis onhan tässä elämässä enemmän vapaa-aikaa silloin kun tekee etätöitä. Siis se on ihan käsittämätöntä, että ennen meni kaksi tuntia siirtymiseen -- se, että mä teen täysin etänä Kuopiosta ja mulla ei ole edes mahdollisuutta mennä toimistolle säännöllisesti, on lisännyt mun vapaa-aikaa. Ja sehän on aika todella arvokasta ainakin mun mittapuulla.” (H7)

Etätöiden koetaan vapauttavan työntekoa. Se antaa työntekijälle enemmän vapautta työn tekemiseen ja haastateltavat kokevat itsenäisessä asiantuntijatyössä etätöiden olevan parempi tapa työskennellä, esimerkiksi vähempien keskeytyksien takia. Haastattelussa todetaan myös, että yksin kotona istuminen tuntuu järkevämmältä, kuin toimistolla ”yksin” tekeminen. Kahdella haastateltavista lähin työtiimi on kansainvälinen, joten etätö tuntuu heistä järkevimältä tavalta tehdä töitä. Varsinkin toinen, joka oli ennen korona-aikaa tehnyt vähemmän etätöitä, miettinyt, miksi hän kulkee toimistolle lähes päivittäin ottamaan etäyhteyden muualle Eurooppaan. Positiivisena puolena nähtiin myös etätöskentelyn ja sähköisten työkalujen antaman hyödyn työhön myös muun kuin kotona työskentelyn mahdollisuuden osalta. Esimerkiksi erilaiset kokoukset koettiin osittain sujuvammiksi etänä käytäessä.

”Enemmänkin se, vapauttaa sitä tekemistä, --. Siis, kun siis älytöntähän se on, että meidän työkäsitys on perustunut toimistotyössä siihen, että me mennään sinne toimistolle, istutaan siellä pikkulooseissa ja ei välttämättä se enemmän harrasteta kommunikaatiota kanssatyöskentelijöiden tai naapurifirmojen kanssa kuin kotona ollessa.” (H1)

”Meillä on esimerkiksi miitti päällä. Mulla on aineistoa, pystyy olemaan toisella näytöllä tuossa, pystyn katsomaan siitä tai jostain järjestelmässä katsoo, jotain tietoja kerättyä. Palaverihuoneessa niin tuntuu, että se on vähän vaikeampaa kuin pieniltä läppäriin näytöltä katsotaan.” (H6)

Hybridityöskentely tuo osalle haastateltavissa vaihtelua työntekoon. Esimerkiksi lähipäivinä voi keskittyä paremmin ja tehdä pidempiä päiviä, jolloin kotona ollessa työpäivät voivat olla kevyempiä. Tällöin aikaa jää enemmän perheelle ja vapaa-aikaan. Lisäksi etä- ja lähityön yhdistelmässä saa nauttia useamman kaupungin ilmapiiristä. Esimerkiksi Helsingin kansanvälisempi ilmapiiri yhdistettynä Kuopion rauhalliseen arkeen luo haastateltavan mielestä sopivan tasapainon.

”Mutta kyllä mulla aika hyvin se just se tietysti ainakin aika usein pystyy tekemään sillee, että keskittyy ne pari päivää, kun on siellä, toimistopäivii. Varsinkin, jos tuossa on yötä tai kun on junamatkat, niin ne on pitkiä päiviä, mutta silloin pystyy tosi hyvin kyllä tekemään sitten niitä hommia. Sitten pystyy vähän ehkä iisimmin, lyhyempiä päiviä tekee silloin, kun on täällä.” (H2)

”Just silleen, kun miettii taas miettii jotenkin, että jos menisi. Tai jos olisi ns. vaan Kuopiossa töissä, niin sekin voisi sitten olla, että on liian, tai mä tykkään tavallaan siitä kyllä semmoisesta kansainvälisestä meiningistä. -- Se on tavallaan aika hyvä semmoinen kiva kontrasti, välillä siellä ja sitten Kuopiossa. Joo, että sitten, jos olisi vaan savolaisten kanssa en tiedä alkaisiko ruveta ahdistamaan sitten.” (H2)

6.3.2 Etätyössä havaitut haittapuolet

Etätyön, ja monipaikkaisen työn, aiheuttamat negatiiviset asiat liittyvät siihen, että on itse osittain poissa kotoa. Yksi haastateltava pohtii sitä, että toimistopäivien aikana vastuu kodista ja lapsista on yksin puolison harteilla, kun haastateltava itse on toisessa kaupungissa itsekseen. Lisäksi haastateltava pohtii sitä, että työn fyysinen sijainti muualla kuin Kuopiossa on vaikeuttanut juurtumista kaupunkiin.

”On se vähän semmoista, tavallaan välillä haastavaa silleen just itse juurtua Kuopioon. Mul ei hirveästi ole täällä. Vielä tullut mitään semmoista. Se on niinku perheen keskeisesti, mutta sitten.” (H2)

Jonkin verran haastateltavat kaipaavat vapaamuotoista kanssakäymistä työkavereiden kanssa, jota yleensä taukotilassa tai käytävillä on käyty. Kuitenkaan kaipuu tällaiseen

sosiaaliseen vuorovaikutukseen ei ole ollut liian suuri, vaan etätyön hyödyt ovat suu-remmat, jo haluttuun asuinpaikkaan pääsemisen takia. Toki yksi haastateltava nostaa esiin, että ideaali työtapana olisi hybridityö, jos toimisto sijaitsisi Kuopiossa.

”Toisaalta kyllä mä totta kai kaipaen sitä, että olisi kollegoja tuossa lähellä, että voisi nojaila jossain kahvikoneen äärellä. Se riippuu mielestä hyvin paljon siitä työtehtävästä, että mitä tekee ja missä ne kollegat on. Varmaan ihanne olisi, jos saisi valita, niin mä tykkäisin jostain tämmöisestä hybridityöstä, missä sitten ollaan välillä kotona ja välillä sitten toimistolla.” (H4)

”Tietysti sosiaalinen vuorovaikutus, se jääpi, ja kahviautomaattikeskustelut pois. Mutta ei mulla ole niinku niitä ole ollut ikävä.” (H6)

Etätyön haittapuolena nähdään myös mahdolliset matkustamiset toimipisteelle. Kuopiosta toimipisteelle matkustaminen on haastateltaville yleensä pidempi matka, johon on varattava aikaa. Tai liikkumiseen on käytettävä omaa autoa, ja maantieyhteys toimipisteelle ei haastateltavan mielestä sujuvin.

”Onhan se miinusta, että se oma tiimi on vähän kauempana, että sitten pitää pidempiä matkan matkustaa sinne ...” (H3)

”Ainut on tietysti tuo ysitie, on vähän, Kuopion ja Joensuun välinen tie, on pikkuisen alikehittynyt, jos tälle voi sanoa. -- Siihen panostaa se hieman, niin saataisi olla jopa enemmän tällaista kaupunkien välistä trafiikkaa.” (H1)

Yksi koki taukojen pitämisen hieman haastavana etätyössä. Muiden haastateltavien osalta tätä ei tullut ilmi tai he sanoivat osaavansa rajata työn ja vapaa-ajan välisen rajan hyvin.

”Mutta sitten taas tahtoo välillä etätyössä niin lipsahtaa työpäivät pitkiksi. Unohtuu tähän ja palaverit venyy ja sitten välttämättä ei muisteta tauollakaan käydä. Se on ruokatauko saattaa olla ainut, mikä tulee vietettyä sitten sehän siinä.” (H6)

6.3.3 Työyhteisö

Työyhteisöön kuulumista haastateltavat eivät koe ongelmalliseksi etätyössä. Kuten hyödyissäkin tuli esille, haastateltavat haluavat enemmän työskennellä itsenäisesti ilman keskeytyksiä. Haastateltavat kokevat, että sähköiset työkalut toimivat hyvin, ja niiden avulla voidaan olla helposti yhteydessä työkaveriinhin, vaikka yksi haastateltava toteaa, että etätöissä työntekijöiden pitää nähdä enemmän vaivaa ollakseen osa työyhteisöä. Samoin koettiin tarvittaessa läsnäoloa vaativat tapaamiset työyhteisössä tuntuvat järkevimmiltä, kun niissä on ennalta laadittu ohjelma ja tarkoitus.

”Toki se on, myöskin, mun mielestä jokaisen etätyössä pitää itse tehdä myöskin sen eteen töitä, että muut ovat tietoisia, että minä olen olemassa. Siinä täytyy tehdä töitä.” (H4)

Muutamissa työyhteisössä on pidemmät perinteet etätyöskentelyyn, joten he olivat jo siihen tottuneet ennen muuttoa Kuopioon. Lisäksi osan haastateltavien esihenkilöt tekevät, ja ovat tehneet pidempään, etätöitä, jolloin haastateltavat kokevat esihenkilöt ymmärtävän etätyöskentelyn vaatimukset.

”Meillä on tosi pitkät perinteet, siis etätyöstä jo ennen koronaa. Toimitusjohtajakin on tehnyt 15 vuotta etätyötä silleen, että on asunut eri paikkakunnalla, tosin aika lähellä pääkaupunkiseutua ja sitten käynyt Helsingissä. Niin meillä siis toimii tosi hyvin, että me sitten vaan niin pidetään siis tällaisia palavereita ja sitten soitetaan aika paljon WhatsAppilla. Siis sähköisesti kommunikoidaan.” (H7)

”No mulla helpottaa ehkä siinä vähän sitä, että mun esihenkilö muutti myös tänne Savoan. Niin tota ollaan molemmat sitten täällä suunnassa ja mennään niinku sitten sinne, kun on näitä yhteisiä tapaamisia. Sinänsä se on aika hyvä tilanne, että hän niinku ymmärtää sitten myös sen tilanteen.” (H3)

6.3.4 Kuopiossa etätyötä tukevat tekijät

Haastatteluissa tulee ilmi muutamia tekijöitä, jotka tukevat etätyöskentelyä. Tärkeimmäksi asiaksi nousee toimivat tietoliikenneyhteydet, mikä ei etätyön luonteen vuoksi ole yllättävää. Sijainnillisista tekijöistä mainitaan myös liikenneyhteydet ja yleisesti toimiva infrastruktuuri.

*”Siis minun osalta riittää, että mulla on toimiva netti ja riittävä työergonomia ja that’s it. Minä pystyn suoriutumaan työstäni sillä tavalla. Tietoverkkoyhteydet täällä riittävä, että Teamssit pyörii ja videoneuvottelut onnistuu ja näin.”
(H1)*

Yritysten tarjoamat coworking tilat mainitaan kolmen haastateltavan toimesta. He pohjivat, että on hyvä, että tällaisia vaihtoehtoja on tarjolla Kuopiossa. Kuitenkaan haastateltavat eivät ole juuri kiinnostuneita näistä, yksi haastateltava voisi mahdollisesti josain vaiheessa käydä kokeilemassa etätyötilassa työskentelyä.

Suvun läheisyys sai maininnan etätyötä tukevana tekijänä Kuopiossa. Nämä ovat selvästi subjektiivisimmat vastaukset tässä kysymyksessä. Eniten mainintoja tukevana tekijöinä saivat luonto ja vesistöt, jotka tarjoavat mahdollisuudet silmien ja mielen lepuutukseen keskellä työpäivää. Tai antaa mahdollisuuden siirtää työpuheluita metsäkävelyllä käytäväksi.

*”Luontohan tässä aika lähellä ja järvimaisemat. Ja tietysti saa välillä katsoa tuonne vähän kauemmaksi luontoa ja lepuuttaa silmiä tuonne järvelle päin.”
(H6)*

7 Vetovoimaisen etätyökunnan perusteet

Luvussa tarkastellaan, miten haastatteluissa kerätyn aineiston pohjalta voidaan vastata tutkimuskysymyksiin. Tutkimuskysymykset ovat 1) Mistä syntyy Kuopion veto- ja pitovoima paikkakunnalle koronan aikana muuttaneiden etätyöskentelijöiden näkökulmasta? ja 2) Millaisena etätyöskentelijät kokevat monipaikkaisen arjen ja etätyöskenteilyn?

7.1 Luonnonläheinen ja rauhallinen kaupunki

Kuopion veto- ja pitovoimaisuus muodostuvat ilmapiirin, palveluiden ja luonnonympäristön ympärille. Nämä esiintyivät kaikkien haastateltavien vastauksissa, joko toteutuneena odotuksena, veto- tai pitovoimatekijänä, tai osalla nämä saattoivat olla jokaisessa osa-alueessa. Usko Kuopion elinvoimaisuuteen ja kehittymiseen sekä yliopiston tuomat edut alueelle ovat melko yleinen vetovoimatekijä ja kaupunkikehittäminen on mainittu lisäksi pitovoimatekijäksi. Viimeinen yleisimmistä ja haastatteluissa eniten mainituista veto- ja pitovoimatekijöistä on liikenneyhteydet, sekä sisäisinä että ulkoisina.

Sopivat ilmapiiri ja tunnelma ovat haastateltavien mielestä selkeät veto- ja pitovoimatekijät Kuopiossa. Sopivan ilmapiirin muodostamisessa isoimmat tekijät olivat arjen rauhallisuus ja kaupungin sopiva rytmi. Lisäksi esiin nousivat avoimuus ja yhteenkuuluvuus sekä väestön iällinen monipuolisuus. Ihmiset ja yhteisö nähtiin osana Kuopion vetovoimaisuutta Vetovoima&Pitovoima -tutkimuksessa (T-media, 2023), mikä on samalla linjalla tämän tutkielman kanssa. Kuopion ilmapiiriä on kuvattu muuttajien mielestä myös yhteisölliseksi, rennoksi ja suvaitsevaksi (Feelback oy, 2023), mitkä ovat sisällöltään pääasiassa samat kuin tutkielmassani. Suvaitsevaisuus on kuitenkin piirre, joka ei tutkielmassani tullut esille, mutta avoimuus ja yhteisöllisyys voivat osittain kattaa suvaitsevaisuutta, mutta siihen ei kannata liikaa painoarvoa laittaa. Oman tutkielmani kannalta suvaitsevaisuuden puuttuminen voi johtua pienestä otannasta ja siitä, etteivät

haastateltavat koe suvaitsevaisuutta omasta näkökulmastaan tärkeäksi. Haastateltavat voidaan laskea luovan luokan edustajiksi, joten ilmapiirin esiintyminen vetovoimatekijänä ei ole yllättävä tulos. Toki haastatteluissa oli näkyvissä, että ilman etätyötä muutto ei olisi ollut mahdollinen. Tämä siis noudattaa muun muassa Pohjoismaissa havaittua linjaa, että työmahdollisuudet ovat ilmapiiriä tärkeämpiä myös luovalle luokalle (Andersen ja muut, 2010).

Liikenneyhteydet, eniten rautatieyhteys, on osaltaan iso vetovoimatekijä niille ihmiselle, jotka liikkuvat arjessaan säännöllisesti Kuopiosta pois. Rautatieyhteys on tärkeä pitovoimatekijä, sillä etätyön ohella se on muutamalle haastateltavalle toinen mahdollistaja Kuopioon muuttaessa. Liikenneyhteyksiin ja liikkumiseen liittyen juna on aineistossa eniten esiintyvä tekijä. Ulkoisen saavutettavuuden osalta juna on käytetyin kulkuväline, niiden reittien osalta, joilla sitä on mahdollista käyttää. Muissa tapauksissa matkat työpaikakunnalle kuljettiin henkilöautolla ja lentoyhteys mainitaan vain varavaihtoehtona. Liikenneyhteyksissä parantamista vaativana nähtiin valtatie 9 kunto Kuopion ja Joensuun välillä. Tietoliikenneyhteydet ovat haastateltavien mielestä riittävät etätyöskentelyyn, mutta sitä ei koeta veto- tai pitovoimatekijäksi.

Julkinen liikenne ja kevyen liikenteen reitit esiintyvät vähän pitovoimaisuutta lisäävänä tekijänä. Toisaalta paikallisliikenteen harva vuoroväli osalla linjoista sai negatiivista palautetta, sillä yksi haastateltava koki sen omiin tarpeisiin ja tottumuksiin nähden riittämättömäksi. Julkisen liikenteen osalta vertailu aiempaan asuinkuntaan vaikuttaa siihen koetaanko se kaupungin pitovoimaisuutta lisäävänä vai vähentävänä. Pienemmistä kunnista muuttanut pitää julkista liikennettä Kuopiossa hyvin toimivana, kun taas suuremmasta kaupungista tulleet näkivät kehittämisen tarpeelliseksi. Kuopion julkinen liikenne sai tutkielmaani vastaavia kehuja aiemmassa muuttajatutkimuksessa (Feelback oy, 2023).

Kolmas haastatteluissa erottuva vetovoimatekijä on palvelut. Sekä kaupalliset, että julkiset palvelut ovat haastateltavien mielestä riittävilta ja toimivilta. Palveluiden osalta

eniten kehuja saa helppo saavutettavuus omalla autolla, mutta myös muilla keinoilla. Floridan mukaan palvelut ovat tavallinen vetovoimatekijä, jonka ei pitäisi olla luovalle luokalle tärkeä. Tässä asiassa luovaa luokaa edustavat haastateltavat poikkeavat teoriasta, vaikka Kuopion palvelut eivät olleet pääsyy muuttaa, vaan enemmän mukana tuleva hyöty. Lisäksi palveluvalikoimaa pidetään riittävän laajana, jotta kaikki tarpeellinen löytyy kaupungin alueelta, erityisliikkeet mukaan lukien. Palveluiden monipuolisuus on huomattu vetovoimaisuuden kannalta kaupungeille tärkeäksi (Wahlberg, 2016). Palveluiden osalta tutkielmani tulokset eivät juuri eroa Rambollin (2022) livcy tai Feelback oy:n (2023) muuttajatutkimuksen tuloksista. Esimerkiksi saavutettavuus ja liikunta- ja urheilupalvelut sekä osittain koulutuspalvelut mainitaan positiivisessa sävyssä näistä kaikissa.

Lisäksi julkiset palvelut, ja osittain myös kaupalliset, ovat pitovoimatekijöitä Kuopiossa. Julkisten palveluiden osalta arvostetaan niiden läheisyyttä kodista sekä nopeaa pääsyä palveluiden pariin. Maaseudun lähikoulu on selkeä pitovoimatekijä haastateltavalle, joka muutti perheineen pois keskusta-alueelta. Tyytyväisyys kotikaupungin palveluihin on tutkimuksissa (esim. Zenker ja muut, 2013, s. 161) havaittu pitovoimatekijäksi. Tutkielman aineistossa on havaittavissa tyytyväisyys Kuopion palveluihin, joten niiden osalta pitovoimaisuus toteutuu. Ainoa negatiivinen kommentti palveluista kuvaa päivittäin käytettävien palveluiden saavutettavuuden eroa pääkaupunkiseudun ja Kuopion välillä. Toisaalta se, että lähikauppa ei ole alakerrassa, vaan kilometrin päässä, oli haastateltavan mielestä vain tottumiskysymys, joten ei voi tämän pohjalta sanoa sitä veto-voimaa vähentäväksi tekijäksi, varsinkin kun suurin osa haastateltavista kokee palvelut hyvin saavutettaviksi.

Erilaisten ja monipuolisten luontoalueiden helppo saavutettavuus niin keskustasta kuin muilta asuinalueilta on vahvuus Kuopiossa. Tämä tuo viihtyisyyttä kaupunkiympäristöön ja mahdollisuuden virkistäytyä lähiluonnossa. Luonnonympäristö ja erilaiset viheralueet ovat osa Kuopion asuin- ja elinympäristöjen veto- ja pitovoimaisuutta haastatteluiden perusteella. Sama on huomattu myös aiemmissa Kuopiota käsittelevissä selvityksissä.

Viher- ja virkistämisalueiden läheisyys keskustasta on Kuopion keskustan vetovoimaisuutta parantava tekijä livcy-indeksin mukaan (Ramboll, 2022), mikä heijastelee tutkielman tulosta. Aineistosta on havaittavissa luonnon ympäristöjen monipuolisuus. Osa arvostaa Kuopiosta löytyviä metsiä ja toiset taas pitävät kaupungin sijoittumista veden äärelle erittäin houkuttelevana asiana, osa taas piti molempia tärkeänä itselleen. Lisäksi yksi haastateltava nosti esiin Kuopion lumiset talvet miellyttäväksi ja sen, että vuodenaikojen ero on nähtävissä ympäristössä. Eli kirjallisuudessa (mm. Joaquim Araújo de Azevedo ja muut, 2013) mainittu ilmasto on vetovoimatekijä Kuopiossa. Sen merkitys on nähtävissä asuinpaikkaan vaikuttavana, mutta tämän tutkielman aineiston pohjalta sen merkitystä ei voi kuitenkaan korostaa liikaa.

Elinvoimaan, kaupungin kehittymiseen ja yliopiston vaikutukseen kaupungissa liittyvät tekijät ovat tutkielmassa käytetyn neljän vetovoimatekijäryhmän läpileikkaava. Haastateltavat pitävät Kuopiota elinvoimaisena kaupunkina, ja uskovat sen säilyvän elinvoimaisena tulevaisuudessa, mikä lisää kaupungin houkuttelevuutta. Yksi osa elinvoiman säilymistä haastateltavien mielestä on Itä-Suomen yliopiston sijainti Kuopiossa, ja sen tuomat edut, muun muassa opiskelijoiden muuttaminen Kuopioon. Yliopiston vaikutus elinvoimaan koskee taloudellisen ja sosiaalisen ja kulttuurisen ryhmien vetovoimatekijöitä. Koulutusmahdollisuuksien ohella yliopiston takia kaupunkiin muuttavat ihmiset ovat muutamien haastattelujen mukaan avoimuutta ja monimuotoisuutta lisääviä. Yliopiston, ja sen tuomien hyötyjen, kuten koulutettu väestö ja TKI-toiminta alueella, huomiointi haastatteluissa kuvaa heidän kuulumistaan luovaan luokkaan, sillä se täyttää osittain Floridan 3T:n mallia teknologian ja osaamisen muodossa.

Kaupunkikehityksen osalta haastatteluissa puhuttiin asuinalueiden kehittämisestä ja viihtyvyyden lisäämisestä sekä uusien asuinalueiden rakentamisesta. Nämä tekijät ovat sekä sijainnilliseen että asuin- ja elinympäristön tekijöihin kuuluvia. Lähiympäristön parantaminen, tässä tapauksessa puiston, lisää asuinympäristön viihtyisyyttä ja tarjoaa asukkaille mahdollisuuden virkistäytymiseen ja ajanviettoon omassa naapurustossaan. Haastateltava perusteli kommenttiaan samoin, ja lisäksi hän arvostaa sitä, että puiston

uusiminen tapahtui kaupunginosassa, jossa rakennuskanta on jo vanhempaa. Paluumuuttajat taas totesivat keskustan tiivistyneen ja rakennuskannan uudistuneen, erityisesti keskustan alueella, siitä, kun ovat edellisen kerran Kuopiossa asuneet. Tämän lisäksi he mainitsivat Savilahden alueen kehittämisen ja uusien teollisuusalueiden muodostumisen muuttaneen kaupunkikuvaa. Näiden perusteella Kuopion elinvoimaisuutta ja kehittymistä voidaan tarkastella positiivisessa valossa, varsinkin, kun haastatteluissa paluumuuttajat näkevät muutokset hyvinä.

Toinen asuinalueiden kehittämiseen liittyvä tekijä on Saaristokaupungin alueen rakentaminen. Saaristokaupunki on pientalovaltainen Kallaveden ympäröimä, Kuopion keskustan eteläpuolelle sijoittuva kaupunginosa (Kuopio.fi, n.d. -b). Haastatteluissa Saaristokaupungin alue koettiin vetovoimaiseksi, ja yksi haastateltava on ostanut juuri asunon ja toinen haastateltava asuu jo alueella. Toisaalta yksi haastateltava, jolla on omakotitalo toisena asuntonaan, ei ole lainkaan kiinnostunut asumaan Saaristokaupungin pientaloissa. Saaristokaupungin alue on siis sopivalle kohderyhmälle vetovoimainen asuinalue, mutta kaikki etätyöntekijät eivät hae Kuopiosta omakotitaloasumista luonnon ääressä, vaan kaupunkiympäristöä kerrostaloineen.

Helpompaa ja sujuvampaa arkea odotettiin Kuopioon muutolta, ja lisäksi se oli syy, miksi Kuopiossa asumiseen, kuin myös etätyöskentelyyn, oltiin haastatteluissa tyytyväisiä. Se on siis sekä veto- että pitovoimatekijä. Tutkielmassa käytetyn vetovoimatekijäryhmitteilyn mukaisesti arjen helppous kuuluu asuin- ja elinympäristön tekijöihin. Arjen helppouden perusteltiin rakentuvan nopeamman liikkumisen, lyhyempien välimatkojen sekä rauhallisemman rytmin varaan. Etätyöllä on vaikutusta siihen, että arki koetaan helpomaksi Kuopiossa. Osa haastateltavista puhuu, että työmatkojen poistuminen on osaltaan sujuvoittanut arkea, joten kokonaan arjen muuttuminen ei ole Kuopioon muuton vaikutusta, vaan muuttunut arki on enemmän tai vähemmän seurausta molemmista.

Muita vähemmän haastatteluissa mainittuja, veto- ja/tai pitovoima lisääviä tekijöitä Kuopiossa ovat haastateltavan tukiverkosto ja sukujuuret alueella, sopivaksi koettu

kaupungin koko sekä edullisempi asumisen hinta. Paluumuuttajat, tai he, joiden puoliso on paluumuuttaja, pitävät tukiverkostoa ja suvun läheisyyttä isoimpina syinä, jonka takia he halusivat muuttaa Kuopioon. Kirjallisuudessa paluumuuttajien nähtiin tuovan osaa-
van työvoiman kautta etuja paikkakunnalle, mutta etätyöskentelijöiden osalta tämä ei toteudu. Toisaalta pidempään asuessa työpaikka voi vaihtua paikalliselle työnantajalle, jolloin osaaminen tulee hyödynnettäväksi kaupungin toimijoille.

Kuopion sopiva koko ja edullisempi asumisen hinta liittyvät osittain toisiinsa. Suurempiin kaupunkiin verraten asuntojen hinnat ovat matalammat. Useampi haastateltava mainitsee, että Kuopiossa oli mahdollista ostaa asunto, joka vastaa toiveita ja tarpeita, mitä ei edellisessä asuinkunnassa olisi voinut tehdä. Andersen ja muut (2010) huomasivat tutkimuksessaan, että luovan luokan edustajat muuttavat pääkaupunkiseuduilta pois muun muassa asuntojen korkeiden hintojen ja ruuhkien takia. Nämä ovat syitä, jotka ovat vaikuttaneet muutaman haastateltavan muuttopäätökseen. Kuopion ollessa Suomen mitakaavalla kooltaan heti suurimpien perässä, tarjoaa se kaupunkimaisen ympäristön ja palveluverkoston, mutta suurimpia kaupunkeja alhaisemmat hinnat, pienemmät ruuhkat ja luonnonläheisyyden, voi sillä olla paljon potentiaalista vetovoimaa, mikä on ollut nähtävissä viimeaikaisissa vetovoimatutkimuksissa. Kuopion on todettu samankaltaisesti sopivan kokoiseksi kaupungiksi edeltävässä muuttovetovoimatutkimuksessa (Feelback oy, 2023), joten merkittävää muutosta ei ole tapahtunut viime vuosina.

Sosiaalisen ja kulttuurisen ryhmän vetovoimatekijöistä muun muassa kulttuuripalvelut ja tapahtumat jäivät mainitsematta. Kuopion mainitaan olevan eläväinen ja virkeä, jotka voidaan yhdistää myös tapahtumiin, mutta haastateltavilta ei kysytty tarkemmin, minkä osalta hän kokee kaupungin olevan eläväinen. Kuitenkin Kuopiossa voidaan olettaa olevan runsaasti tapahtumia ja hyvät kulttuuripalvelut, sillä ne on muissa vetovoimatutkimuksissa mainittu (Feelback oy, 2023; Ramboll, 2022; Renkas, 2016). Voi olla, että haastatteluiden otannassa ei koeta kulttuuripalveluita ja tapahtumia tärkeiksi, joten niitä ei mainittu positiivisessa tai negatiivisessa mielessä. Usein kuitenkin jo arvostetaan mahdollisuutta käyttää tällaisia palveluita tai muuta vetovoimatekijää, vaikka sitä ei

käytettäisi (Källström & Hultman, 2019, s. 228), joten sen osalta tutkielmani tulokset poikkeavat. Vapaa-ajanpalveluiden vaihtoehtojen määrä mainittiin yhtenä vetovoimatekijänä, mutta sen merkitys jäi vähäiseksi. Tämä on toinen luovan luokan teoriasta eroava havainto aineistosta, sillä Floridan mukaan luovan luokan edustajat kuluttavat mielellään näitä.

Voi olla, että haastateltavat puhuivat palveluiden monipuolisuudessa myös kulttuuri- ja vapaa-ajanpalveluista, jolloin ne jäivät samaan muiden palveluiden kanssa. Osittain siis kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluiden poissaolo voi johtua haastattelijan toimista. Kulttuuripalveluiden ja tapahtumien osalta on otettava huomioon myös tutkielman haastateltavien muuttoajankohta. Toistaiseksi suurin osa heidän asumisajastaan Kuopiossa, voimassa ovat olleet erilaiset koronarajoitukset, jotka ovat vaikuttaneet tapahtumien järjestämiseen ja mahdollisuuksiin käyttää kulttuuripalveluita. Eri ajankohtana toteutetuna vastaukset olisivat voineet olla erilaisia.

7.2 Miten monipaikkaisuus toteutuu etätyöntekijän arjessa

Haastateltavien työnteon voidaan määritellä olevan etätyötä tai monipaikkaista työtä. Monipaikkaisessa työssä työnantajalla on useampi piste, jossa voidaan työskennellä, ja etätyössä taas työnantajalta vain yksi käytettävissä oleva toimipiste ja työt tehdään muusta tilasta käsin (Kovalainen ja muut, 2021, s. 10; Määttä, 2020, s. 27). Haastateltavat, jotka kokevat elämänsä olevan monipaikkaista, sanoivat monipaikkaisuuden aiheutuvan työstä ja siihen liittyvästä liikkumisesta, vaikka vain yhdellä haastateltavalla työ täyttäisi monipaikkaisen työn määritelmän. Toisaalta pelkän monipaikkaisuuden kautta tarkastellessa, näiden haastateltavien arki jakaantuu useammalle paikkakunnalle, sillä työpaikkakunnalla käydään viikoittain.

Haastateltavien joukossa on ihmisiä, jotka eivät koe arkeaan monipaikkaiseksi, vaikka työn paikkakunta ja asuinkunta ovat eri kunnat, mutta näiden välillä ei ole säännöllistä

liikkumista. Näin voidaan ajatella, että työllä ei välttämättä ajatella olevan sijaintia. Useampi monipaikkaisen työn määritelmä käsittää eri työpisteiden olevan työnantajan tarjoamia, joten työnteon malli, jossa toimipisteellä ei käydä työskentelemässä ei olisi sen perusteella monipaikkaista työtä. Tämän perusteella monipaikkaisuus ei edes voisi syntyä työn kautta näillä haastateltavilla. Se, että etätyöskennellään kotoa, tai muualta kuin toimipisteeltä, ilman, että työnantajan toimipisteellä tarvitsee käydä, poistaa työn sijainnin merkityksen. Toisaalta, kun töitä tehdään vain kotoa käsin, voidaan työn sijainnin mieltää olevan omassa kodissaan, tai missä etätyötä tekee, jolloin monipaikkaisuutta ei synny.

Monipaikkaisuudessa ei haastateltavien osalta nähty vapaa-ajan asunnoilta käsin tehtävää etätyötä. Haastateltavien joukossa ei ollut ketään, joka olisi siirtynyt pysyvämmiin oleskelemaan Kuopiossa sijaitsevalle vapaa-ajan asunnolle, vaan kaikki olivat muuttaneet pysyvään asuntoon. Toisaalta haastateltaviksi haettiin Kuopioon muuttaneita, joten henkilöt, jotka ovat etätyön ansiosta lisänneet vapaa-ajan asunnolla vietettyä aikaa eivät ole kohderyhmää. Kuitenkaan tällaisen ilmiön olemassaoloa ei voida epäillä tämän tutkielman perusteella. Yhdellä haastateltava monipaikkaisuus syntyi vapaa-ajan asumisen kautta, mutta vapaa-ajan asunto, tai toinen koti, ei sijaitse Kuopiossa. Kokonaisuudessaan monipaikkaisuuden kokeminen on näkyvissä haastateltavilla, jotka säännöllisesti kulkevat vähintään kahden kunnan välillä arjessaan, oli liikkuminen sitten asumista tai työtä varten.

Etätyön aiheuttama liikkuvuus on tutkielmassa pysyvää muuttoa ja osittain monipaikkaisuutta. Yhtä henkilöä lukuun ottamatta työmatka ilman etätyötä olisi yli 100 kilometriä, ja kaikkien mukaan etätyömahdollisuus on mahdollistanut muuton Kuopioon. Paluumuuttajien joukossa oli henkilöitä, jotka olivat odottaneet Kuopioon muuttamisen mahdollisuutta, mutta ilman työpaikan vaihdosta se ei olisi aiemmin onnistunut. Etätyö nähtiin haastateltavien toimesta ratkaisuna toiveiden mukaisen asumisen ja työn yhdistämiseen. Kuopioon muuttaminen oli työn ulkopuolisen elämän kannalta tehty muutos, joten työelämää ei arvotettu yhtä merkittäväksi kuin muun elämän kokonaisuutta.

Toisaalta etätyö ei ollut haastateltaville uhraus, vaan sitä pidettiin nykyisten työtehtävien kannalta järkevänä.

Etätyöskentely helpottaa muokkaamaan työntekoa itselleen sopivaksi. Asuinpaikan lisäksi etätyö on antanut haastateltaville mahdollisuuden aikatauluttaa päivää paremmin, helpottanut työtehtävien tekemistä ja kokousten pitämistä sekä valinnanvapauden missä töitä tekee. Näihin kaupungilla toimijana on vaikeampi vaikuttaa, mutta Kuopion osalta etätöitä tukevat taukojen pitäminen luonnossa, toimivat tietoliikenneyhteydet sekä yleisesti elämää tukevat tekijät, kuten tukiverkosto. Tällaiset asiat voidaan nähdä myös työhyvinvointia tukevinä tekijöinä. Paremmat mahdollisuudet vaikuttaa oman työn aikataulutukseen ja työtilaan sekä tauot luonnossa lisäävät hyvin todennäköisesti työssä viihtymistä. Samoin etätyön myötä lisääntyneen vapaa-ajan ja sosiaalisten verkostojen läheisyys ainakin epäsuorasti voivat tukevat työhyvinvointia. Tärkeimmäksi etätyön seuraukseksi kuitenkin nousee asuinpaikan vaikutus yleiseen tyytyväisyyteen elämässä.

Pääsääntöisesti etätöitä tekevät henkilöt ovat tutkielmani perusteella enemmän itsenäisestä työstä pitäviä. Heillä työn sosiaalisen puolen merkitys on pienempi, vaikka siitä aiheutuneet hyödyt tunnustetaan ja osittain työyhteisön fyysistä vuorovaikutusta kaivataan. Haastateltavien työyhteisöissä etätyöskentely vaikuttaa yleisesti hyväksytyltä, kuin myös kauempana työpaikalta asuminen. Heidän vastauksissaan on havaittavissa samoja kommunikoinnin piirteitä kuin Bürginin ja muiden (2022) tutkimuksessa. Haastateltavien vastauksista havaitaan, että etätyössä yhteyttä pidetään vaihdellen aktiivisesti vuorovaikutuksen kautta tai passiivisesti tavoiteltavissa ollen.

8 Johtopäätökset

Huomioon on otettava se, että johtopäätöksien tekemistä vaikeuttaa se, että tutkielman otanta on pieni. Kovin näkemystä Kuopion vetovoimaisuudesta ja monipaikkaisuuden kokemisesta ei voida tutkielmassa antaa. Toisaalta halusin keskittyä etätyöntekijöiden näkökulmaan, joten se rajaa haastateltujen kohderyhmää. Tutkielmassa kuitenkin onnistuttiin selvittämään, millaisten syiden takia etätyöntekijät ovat muuttaneet Kuopioon ja huomattiin, etteivät ne eroa muiden muuttajaryhmien muuttosyistä.

Kuopiossa on havaittavissa ilmiötä, jossa etätyöntekijät, erityisesti luovan luokan tietötyöntekijät, muuttavat rauhallisemman arjen perässä pienempään kaupunkiin. Toki kaikki haastateltavat eivät olleet isommasta kaupungista tulleita, mutta he olivat paluumuuttajia, joten motiivit muuttaa ovat erilaiset. Muuttamisen Kuopioon mahdollisti etätyöskentely. Tutkielmassa saadut vastaukset Kuopion vetovoimasta vastaavat lähes yhteen aiempia vetovoimaisuutta ja muuttoliikettä tarkastelleet selvitykset (Ramboll, 2022; Feelback oy, 2023). Muuttovetovoima nojaa siis samoihin tekijöihin ennen ja jälkeen korona-ajan, kuten luontoon, rauhallisuuteen, palveluihin ja sopivaan kokoon.

Etätyöntekijät eivät vaikuta eroavan muista muuttajaryhmistä, sillä haastateltavien muuttosyyt ovat yhtenäisiä muiden muuttajien kanssa. Suomen sisäisessä muuttoliikessä Kuopion nettomuuton positiivinen kasvu on voimistunut korona-aikana, joten muuttoliike Kuopioon on voimistunut, mutta vetovoimatekijät ovat säilyneet samoina. MDI:n Matti-hankkeessa (Rannanpää ja muut, 2023) huomattu ilmiö, jossa monipaikkaiset tietötyöntekijät edellyttävät muun muassa palveluita maaseudulla on huomattavissa tutkielmassani sen yhden haastateltavan osalta, joka asuu maaseudulla. Yhden maaseudun tietötyöskentelijän otannalla saadaan suuntaa antava tulos, mutta ei voida suurempaa yleistystä tehdä.

Kuopion vahvuudeksi on tutkielman perusteella nähtävissä monipuoliset asuin- ja elinympäristöt. Haastateltavat asuvat eri puolilla kaupunkia erilaisissa

asuinympäristöissä, joten sen perusteella ne tukevat Kuopion vetovoimaa. Asuinmahdollisuuksia löytyy kaupunkikeskustasta harvaan asutulle maaseudulle. Lisäksi kaupunkimaiset, monipuoliset palveluverkostot on mahdollista yhdistää rauhalliseen maaseutumaiseen asumiseen, eikä näiden välimatkan tarvitse olla pitkä. Tämä myös lisää Kuopion pitovoimaa, sillä elämäntilanteen muuttumisen tai jonkin muun syyn takia on tarve muuttaa toisenlaiseen asuinympäristöön, mikä onnistuu ilman, että asuinkuntaa tarvitsee vaihtaa.

Etätyön ja monipaikkaisuuden kohdalla merkittävin havainto aineistosta on se, että työllä ei kaikissa tapauksissa ajatella olevan sijaintia. Vaikka työn sijaintikunta on eri kuin asuinkunta, ei haastateltavat kokeneet elämänsä monipaikkaiseksi. Nämä tilanteet eroavat mielestäni paikkariippumattomasta työstä, sillä paikkariippumattomassa työssä ei useiden määritelmien mukaan jo lähtökohtaisesti ole työnantajan tarjoamaa työpistettä. Taas etätyössä on mahdollisuus työskennellä työnantajan tarjoamissa tiloissa, johon haastateltavilla on halutessaan mahdollisuus. Tutkielmani pohjalta havainnon yleisyyteen ei kuitenkaan voi ottaa kantaa. Mielestäni mahdolliseen etätyöntekijöiden kokemukseen työn sijainnin merkityksen vähenemisestä tai jopa poistumisesta voisi perehtyä paremmin, sillä se vaikuttaa kiinnostavalta muutokselta työhön suhtautumisessa.

Toinen mielenkiintoinen havainto etätyöstä on se, että haastateltavat kokivat Kuopioon muuton tuomat edut ja hyödyt suuremmiksi kuin etätyöstä aiheutuvan, mahdollisen, negatiivisen vaikutuksen. Se ei toisaalta ole yllättävää, kun kaikki haastateltavat pitivät etätyötä sopivana tapana oman työn toteuttamiseen, eikä etätyö ole huono tapa tehdä töitä. Kuitenkin se, että asutaan kaukana työpaikasta ja käydään siellä harvoin, poikkeaa merkittävästi aikaisemmin normaalina pidetystä työskentelytavasta. Toki tällainen työskentelytapa on jo aiemmin yleistynyt, eikä uusi korona-ajan aiheuttama, mutta ehkä yleistämä. Mahdollisuus etätyöhön tarjoaa yksilölle asumisen arvojaan vastaavassa kunnassa, ja samalla etätyömahdollisuus tarjoaa monille kunnille tavan houkutella uusia asukkaita.

Kuopion pitovoimaisuuteen, ja poismuuttamisen syihin, olisi ollut kiinnostava perehtyä, ja siitä saatu tieto olisi samanarvoista tulomuuton syihin nähden. Tässä tutkielmassa siihen ei kuitenkaan ole mahdollisuutta, sillä aihe rajautui enemmän vetovoimaisuuteen ja huomioon on otettava tutkielman laajuus. Tutkielmassa kuitenkin havaittiin se, että kaupunki on pitovoimainen, sillä haastatelluista kukaan ei suunnitellut muuttoa pois ja kaikki ovat tyytyväisiä muuttopäätökseen.

Samalla tavalla olisi kiinnostavaa selvittää tarkemmin yksittäisten vetovoimatekijöiden vaikutusta muuttopäätökseen. Esimerkiksi useasti mainittujen luonnon ja vesistöjen roolia voisi selvittää tarkemmin. Onko niiden vetovoimaisuus Kuopiossa vain olemassaoloon pohjaavaa vai syntykö vetovoima luontoharrastusten kautta ja mikä on näiden vaikutus pitovoimaan.

Haastatteluiden osalta jälkikäteen huomasin, että olisin saanut kysyä enemmän tarkentavia kysymyksiä. Aineistoa analysoidessa huomasin, että monesta vetovoimatekijästä puhuttiin melko yleisellä tasolla. En esimerkiksi usein huomannut kysyä tarkemmin, minkälaisista palveluista haastateltavat puhuvat, joten jäi epäselväksi, tarkoitettiinko niillä vain kahviloita, ravintoloita ja kauppoja vai puhuttiinko myös kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluista, jotka jäivät kokonaan mainitsematta. Lisäksi olisi ollut kiinnostavaa tietää, mistä haastateltavat ajattelevat rauhallisen ilmapiirin koostuvan tai mitkä tekijät Kuopion luonnossa ovat vetovoimaisia. Haastatteluissa saatiin pääpiirteissään veto- ja pitovoimatekijät selville. Lisäksi yhden haastattelun nauhoituksen epäonnistumisen takia jostain on saattanut jäädä huomioimatta tutkielmassa.

Tutkielmassa tuli esiin, että juurtuminen kaupunkiin on ollut etätyön takia hankalampaa, jos ei ole perheen ulkopuolista verkostoa. Etätyöntekijöitä ja muita muuttajia houkutelakseen ja pitovoimaisuutta lisätäkseen kaupunki voisi järjestää uusille asukkaille verkostoitumistapahtumia, joiden avulla asukkaat juurtuisivat paremmin Kuopioon. Tällöin uudet muuttajat saattaisivat kokea helpommin itsensä kuuluvan kaupunkiin, jolloin Kuopiossa mahdollisesti viihdyttäisiin paremmin.

Lähteet

- Aalto, T. (2018). Kuopion torin länsireunan korttelin kehittämissuunnitelma [Opinnäyttyö, Savonia-ammattikorkeakoulu]. Thesus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2018053011231>
- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. (4. painos). Vastapaino.
- Aro, T. (2016). *Kaupunkien ja kaupunkiseutujen merkitys itsehallintoalueita muodostettaessa*. Noudettu 24.1.2023 osoitteesta https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/kaupunkien_ja_kaupunkiseutujen_merkitys_ih-alueita_muodostettaessa_tammikuu_2016.pdf
- Aro, T. (2019, 26. huhtikuuta). *Tampereen tulevaisuuden veto- ja pitovoima* [video]. Tampere kasvaa – miten rakentuu tulevaisuuden kaupungin veto- ja pitovoima? -Seminaari [26.52-1.17.08]. Noudettu 29.03.2023 osoitteesta <https://www.mediaserver.fi/video/tampere/10345/i15CwQ>
- Alasalmi, J., Busk, H., Holappa, V., Huovari, J., Härmälä, V., Kotavaara, O., Lehtonen, O., Muilu, T., Vihinen, H. & Rusanen, J. (2020). *Työn ja työvoiman alueellinen liikkuvuus ja monipaikkainen väestö*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:12. Valtioneuvoston kanslia. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-928-8>
- Andersen, K., Bugge, M., Hansen, H., Isaksen, A., & Raunio, M. (2010). One Size Fits All? Applying the Creative Class Thesis onto a Nordic Context. *European Planning Studies*, 18(10), 1591–1609. <https://doi.org/10.1080/09654313.2010.504343>
- Betz, M. R., Partridge, M. D., and Fallah, B. (2016) Smart cities and attracting knowledge workers: Which cities attract highly-educated workers in the 21st century? *Papers in Regional Science*, 95(4), 819–841. <https://doi.org/10.1111/pirs.12163>
- Braun, E., Kavaratzis, M. & Zenker, S. (2013). My city – my brand: the different roles of residents in place branding. *Journal of Place Management and Development*, 6(1), 18–28. <https://doi.org/10.1108/17538331311306087>

- Bürgin, R., Mayer, H., Kashev, A. & Haug, S. (2022). Far away and yet so close: urban–rural linkages in the context of multilocal work arrangements. *Regional Studies, Regional Science*, 9(1), 110–131. <https://doi.org/10.1080/21681376.2022.2042370>
- Darchen, S. & Trembley, D-G. (2010). What attracts and retains knowledge workers/students: The quality of place or career opportunities? The cases of Montreal and Ottawa. *Cities*, 27(4), 225–233. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2009.12.009>
- Davies, A. (2021). COVID-19 and ICT-Supported Remote Working: Opportunities for Rural Economies. *World*, 2(1), s. 139–152. <https://doi.org/10.3390/world2010010>
- Eshuis, J., Klijn, E-H. & Braun, E. (2014). Place marketing and citizen participation: branding as strategy to address the emotional dimension of policy making? *International Review of Administrative Sciences*, 80(1), 151–171. <https://doi.org/10.1177/0020852313513872>
- Feelback oy. (2023). (Paluu)muuttajien pulssilla. Feelback. Noudettu 4.4.2023 osoitteesta <https://www.feelback.com/paluumuuttajien-pulssilla/>
- Florida, R. (2002). *The rise of the creative class : And how it's transforming work, leisure, community, and everyday life*. Basic books.
- Florida, R. (2004). *Cities and the creative class*. Taylor & Francis Group.
- Evans, C. (2016). Moving away or staying local: the role of locality in young people's 'spatial horizons' and career aspirations. *Journal of Youth Studies*, 19(4), s. 501–516. <https://doi.org/10.1080/13676261.2015.1083955>
- Haukkala, T. (Toim.). (2011). *Monipaikkaisuus : ilmiö ja tulevaisuus*. Sitran selvityksiä 54. Noudettu 7.12.2022 osoitteesta <https://www.sitra.fi/app/uploads/2017/02/SelvityksiC3A454-2.pdf>
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2010). *Tutkimushaastattelu : Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S., Sinivuori, E., Remes, P., & Sajavaara, P. (2007). *Tutki ja kirjoita* (13. painos). Tammi.
- Huovari, J., Kujala, P., Lehtonen, O., Saukkonen, P., Vaahtoniemi, S. & Vartiainen, N. (2023, 27. tammikuuta). *Monipaikkaisuuden kuntatalousvaikutukset Suomessa*.

- Itä-Suomen yliopisto; Pellervon taloustutkimus. Noudettu 14.4.2023 osoitteesta <https://tietokayttoon.fi/documents/113169639/147735965/Monipaikkaisuuden+kuntatalousvaikutukset+Suomessa.pdf/523f84fd-78f7-a958-2810-29f76c035dec/Monipaikkaisuuden+kuntatalousvaikutukset+Suomessa.pdf?t=1674824684575>
- Jaśkiewicz, M. (2015). Place attachment, place identity and aesthetic appraisal of urban landscape. *Polish Psychological Bulletin*, 46(4), s. 573–578. <https://doi.org/10.1515/ppb-2015-0063>
- Joaquim Araújo de Azevedo, A., João Ferreira Custódio, M. & Pereira Antunes Perna, F. (2013). “Are you happy here?”: the relationship between quality of life and place attachment. *Journal of Place Management and Development*, 6(2), s. 102–119. <https://doi.org/10.1108/JPMD-06-2012-0017>
- Kananen, J. (2019). Opinnäytetyön ja pro gradun pikaopas : avain opinnäytetyön ja pro gradun kirjoittamiseen. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja, 262.
- Kotavaara, O., Lehtonen, O., Alasalmi, J., Huovari, J. & Kotavaara, N. (2020). Alueiden välinen työssäkäynti ja työperäinen monipaikkainen asuminen Suomessa : Merkitykselliset vai marginaaliset virrat? *Alue Ja Ympäristö*, 49(1), 69–86. <https://doi.org/10.30663/ay.85160>
- Kovacs, Z. & Musterd, S. (2013). The importance of places and place-making. Teoksessa S. Musterd & Z. Kovacs (toim.), *Place-Making and Policies for Competitive Cities* (s. 97–104). John Wiley & Sons, Incorporated.
- Kovalainen, A., Poutanen, S. & Arvonen, J. (2021). *Covid-19, luottamus ja digitalisaatio : Tutkimus etätyöstä ja sen järjestymisestä Suomessa keväällä ja syksyllä 2020*. Turun yliopisto, Turun kauppakorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-8421-3>
- Kuntaliitto. (2016). *Kuntaviestinnän opas: Ohjeet kunnan ja kuntapalveluja tuottavan yhteisön viestintään ja markkinointiin*. Noudettu 4.11.2022 osoitteesta https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/viestinta-opas_ebook_0.pdf

- Kuopio. (2022, 6. kesäkuuta). *Kuopion väestö, työpaikat ja asuminen – Asumisen rakentamisen eteneminen ja käyttöönotettavat alueet vuosina 2023—2027*. Kaupunginhallitus 6.6.2022. Noudettu 11.4.2023 osoitteesta <https://kuopio.fi/tilastotieto>
- Kuopio. (2023, 1. helmikuuta). *Kuopion tietopaketti 2022 – Kuopio info*. Kuopion kaupunki, talous- ja omistajaohjaus. Kuopio.fi. Noudettu 11.4.2023 osoitteesta <https://kuopio.fi/tilastotieto>
- Kuopio.fi (2023, 29. maaliskuuta). *Kuopio jatkaa jo kolmatta vuotta peräkkäin Suomen toiseksi vetovoimaisimpana kaupunkina heti Tampereen jälkeen*. Noudettu 12.4.2023 osoitteesta <https://www.kuopio.fi/-/kuopio-jatkaa-jo-kolmatta-vuotta-perakkain-suomen-toiseksi-vetovoimaisimpana-kaupunkina-heti-tampereen-jalkeen?inheritRedirect=true&redirect=%2Ffi%2Fetusivu>
- Kuopio.fi. (n.d. -a). *Seutuyhteistyö*. Noudettu 11.4.2023 osoitteesta <https://kuopio.fi/seutuyhteistyö>
- Kuopio.fi. (n.d. -b). *Saaristokaupunki*. Noudettu 10.4.2023 osoitteesta <https://www.kuopio.fi/saaristokaupunki>
- Källström, L. & Hultman, J. (2019). Place satisfaction revisited: residents' perceptions of "a good place to live". *Journal of Place Management and Development*, 12(3), 274—290. <https://doi.org/10.1108/JPMD-07-2017-0074>
- Laamanen, E. & Kultanen, H. (2019). *Seutukaupunkien vetovoimatutkimus 2019*. Seutukaupunkiverkosto. Noudettu 22.11.2022 osoitteesta https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Seutukaup_vetovtutk2019_raportti-LAAJA_14042019.pdf
- Lehtola, I. (2021). *Kuopion maaseutukatsaus 2021*. Noudettu 28.3.2023 osoitteesta https://www.kuopio.fi/documents/7369547/7487111/Maaseutukatsaus_2020.pdf/6f434b3c-66ad-439a-8f11-6ddf8172c6a7
- Leskinen, T. (2022, 1. huhtikuuta). *Etätyö lisääntyi useimmilla toimi-aloilla, maakunnissa palattiin lähityöhön*. Tilastokeskus. Noudettu 12.4.2023 osoitteesta <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2022/etatyo-lisaantyi-useimmilla-toimialoilla-maakunnissa-palattiin-lahityohon/>

- Lipasti, L. (2021, 21. tammikuuta). *Kuntien välinen muuttoliike vilkasta koronavuonna – muuttuuko suunta?* Tilastokeskus. Noudettu 12.4. osoitteesta <https://www.stat.fi/tietotrendit/blogit/2021/kuntien-valinen-muuttoliike-vilkasta-koronavuonna-muuttuuko-suunta/>
- Löfgren, O. (2014). Urban atmospheres as brandscapes and lived experiences. *Place Branding and Public Diplomacy*, 10(4), 255–266. <https://doi.org/10.1057/pb.2014.26>
- Musterd, S. & Kovacs, Z. (2013a). Prevailing policies versus new tailored policies. Teoksessa S. Musterd & Z. Kovacs (toim.), *Place-Making and Policies for Competitive Cities* (s. 11–24). John Wiley & Sons, Incorporated.
- Musterd, S. & Kovacs, Z. (2013b). Policies and place-making for competitive cities. Teoksessa S. Musterd & Z. Kovacs (toim.), *Place-Making and Policies for Competitive Cities* (s. 3–10). John Wiley & Sons, Incorporated.
- Määttä, T. (2020). *Suunta paikkariippumattomaan työhön ja entistä parempaan alueelliseen läsnäoloon. Selvityshenkilö Tytti Määtän loppuraportti*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2020:19. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-515-7>
- Parkkinen, J. (2020). Seutukaupunkien vetovoimaisuus ja sen kehittäminen osana kaupunkien välistä vetovoimakilpailua. *Focus localis*, 48(2), 44–63.
- Pitkänen, K. & Puhakka, R. (2012). ATTREG – Alueiden vetovoiman tarkastelua matkailun ja muuttoliikkeen näkökulmasta. Teoksessa T. Hirvonen & O. Kotavaara (toim.), *ESPON tekee tulosta* (s. 71–88). Nordia-tiedonantoja 2012(1). Pohjois-Suomen Maantieteellinen Seura. Oulun yliopiston maantieteen laitos.
- Potapov, D., Shafranskaya, I. & Bozhya-Volya, A. (2016). Happiness and the city: An empirical study of the interaction between subjective well-being and city satisfaction. *Journal of Place Management and Development*, 9(3), s. 313–330. <https://doi.org/10.1108/JPMD-02-2016-0006>
- Ramboll. (2022). *Livcy-elävyyssindeksi Manner-Suomen kuntien keskustojen elävyyssvertailu, 2022*. Noudettu 17.11.2022 osoitteesta <https://c.ramboll.com/fi/livcy-lataa-2022?hsLang=fi>

- Randall, L., Jensen, T. & Vasilevskaya, A. (2022). *Local and regional experiences of remote work and multilocality*. Nordregio report 2022:4. <http://doi.org/10.6027/R2022:4.1403-2503>
- Randall, L., Ormstrup Vestergård, L., Rohrer, L., Huynh, D., Lidmo, J., Stjernberg, M., Weber, R., Sigurjonsdottir, H. R., Guðmundsdóttir, H. & Kivi, L. (2022). *Remote work: Effects on Nordic people, places and planning 2021-2024*. Nordregio report 2022:3. <http://doi.org/10.6027/R2022:3.1403-2503>
- Rannanpää, S., Antikainen, J., Aro, R., Huttunen, J., Hovi, S., Pitkänen, K., Strandell, A., Nurmio, K., Rehunen, A., Vihinen, H., Lehtonen, O., Muilu, T., Weckroth, M. (2022). *Monipaikkaisuus – nykytila, tulevaisuus ja kestävyys*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:9. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-150-6>
- Rannanpää, S., Manu, S., Ruokonen, H., Aro, R., Sinerma, J., Teräs, J. & Turunen, E. (2023, 20. tammikuuta). Monipaikkaisuus, paikkariippumattomuus ja maaseudun tietotalous (MATTI). MDI. Noudettu 11.4.2023 osoitteesta <https://www.mdi.fi/wp-content/uploads/2023/01/Loppuraportti-MATTI-Monipaikkainen-ja-paikkariippumaton-tietotyö-maaseudulla-MDI-2023.pdf>
- Raunio, M. (2001). Asuin- ja elinympäristön laatu kaupunkiseutujen kilpailuetuna. Teoksessa M. Sotarauta & N. Mustikkamäki (toim.), *Alueiden kilpailukyvyyn kahdeksan elementtiä*. Acta nro 137 (s. 129–150). Suomen Kuntaliitto. Noudettu 3.11.2022 osoitteesta <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2001/1108-alueiden-kilpailukyvyyn-kahdeksan-elementtia-acta-nro-137>
- Renkas, E. (2016). *Kuopion talvimatkailu - asiakaslähtöinen kehittäminen* [Opinnäytetyö, Savonia-ammattikorkeakoulu]. Thesus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016062213330>
- Rukola, J. & Zainana, Y. (2015). *Kohti kansainvälistä Kuopiota – Kuopio maahanmuuttajan silmin* [Opinnäytetyö, Savonia-ammattikorkeakoulu]. Thesus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2015120719726>

- Santos, L., Martins, I. & Brito, P. (2007). Measuring subjective quality of life: a survey to Porto's residents. *Applied Research in Quality of Life*, 2(1), 51–64.
<https://doi.org/10.1007/s11482-007-9029-z>
- Sitowise. (n.d.). Kuopion karttapalvelu. <https://kartta.kuopio.fi/#>
- Sofeska, E. (2017). Understanding the Livability in a City Through Smart Solutions and Urban Planning Toward Developing Sustainable Livable Future of the City of Skopje. *Procedia Environmental Sciences*, 37, 442–453.
<https://doi.org/10.1016/j.proenv.2017.03.014>
- Tilastokeskus. (2022). *Väestömuutokset ja väkiluku alueittain, 1990–2021*. Noudettu 4.4.2023 osoitteesta https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_muutl/statfin_muutl_pxt_11ae.px/table/tableViewLayout1/
- Tilastokeskus. (2023, 29. maaliskuuta). Kesämökkejä valmistui vuosina 2020–2022 eniten Kittilään. Noudettu 12.4.2023 osoitteesta <https://stat.fi/julkaisu/cl8a4jutt-vvug0bvyvorose9r>
- T-media. (2021, 17. maaliskuuta). *Tampere on Suomen vetovoimaisin kaupunki*. T-media. Noudettu 4.4.2023 osoitteesta <https://t-media.fi/tampere-on-suomen-vetovoimaisin-kaupunki/>
- T-media. (2022, 8. huhtikuuta). *Tampere ja Kuopio ovat Suomen vetovoimaisimmat kaupungit – Lahti suurin parantaja*. T-media. Noudettu 4.4.2023 osoitteesta <https://t-media.fi/tampere-ja-kuopio-suomen-vetovoimaisimmat-lahti-suurin-parantaja/>
- T-media. (2023, 29. maaliskuuta). *Oulu ainoa vetovoimaansa kasvattanut kaupunki – Tampere edelleen suurimpien kaupunkien ykkönen*. T-media. Noudettu 4.4.2023 osoitteesta <https://t-media.fi/oulu-ainoa-vetovoimaansa-kasvattanut-kaupunki-tampere-edelleen-suurimpien-kaupunkien-ykkonen/>
- Traficom. (2023, 7. helmikuuta). *Laajakaistayhteyksien levinneisyys kotitalouksissa*. Tieto.Traficom. Noudettu 31.3.2023 osoitteesta <https://tieto.traficom.fi/fi/tilastot/laajakaistayhteyksien-levinneisyys-kotitalouksissa?toggle=Muita%20tietol%C3%A4hteit%C3%A4%20ja%20lis%C3%A4tietoja&toggle=Tilastokuvaus>

- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. (Uudistettu laitos). Tammi.
- Urjankangas, H-M. & Voutilainen O. (2018). *Edelläkävijyydestä kestävää kasvua - Kaupunkiohjelma 2018–2022*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 36/2018. Työ- ja elinkeinoministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-350-4>
- Valanta, J. (2017). Elinvoimaisen kaupungin strategiasta. Teoksessa I. Nyholm, A. Haveri, K. Majoinen & M. Pekola-Sjöblom (toim.), *Tulevaisuuden kunta. Acta nro 264* (s. 405–410). Kuntaliitto. Noudettu 25.1.2023 osoitteesta <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2017/1812-tulevaisuuden-kunta-acta-nro-264>
- van Zoonen, W., Sivunen, A., Blomqvist, K., Olsson, T., Ropponen, A., Henttonen, K. & Vartiainen, M. (2021). Factors Influencing Adjustment to Remote Work: Employees' Initial Responses to the COVID-19 Pandemic. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(13), 6966. <https://doi.org/10.3390/ijerph18136966>
- Vornanen, I. (2022, 14. syyskuuta). Avainkysymys: Miten opiskelijat saadaan pidettyä Kuopiossa? – ”Kaupungin pitää huolehtia väestökasvusta, jotta työnantajille riittää työntekijöitä tulevaisuudessa”. *Viikkosavo*, s. 6. Noudettu 3.11.2022 osoitteesta <https://nakoislehti.media.fi/viikkosavo/7a3c08b7-0a3d-411f-9778-c43e94776d96/6?lang=fi>
- Voutilainen, O., Korhonen, K., Ovaska, U. & Vihinen, H. (2021). *Mökkibarometri 2021*. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 47/2021. Luonnonvarakeskus. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-237-7>
- Vuori, J. (toim.). (n.d.). Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tietoarkisto. Noudettu 12.4.2023 osoitteesta <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallanalyysi/>
- Wahlberg, O. (2016). Small town centre attractiveness: evidence from Sweden. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 44(4), 465–488. <https://doi.org/10.1108/IJRDM-08-2014-0121>

Zenker, S., Petersen, S. & Aholt, A. (2013). The Citizen Satisfaction Index (CSI): Evidence for a four basic factor model in a German sample. *Cities*, 31, 156—164.
<https://doi.org/10.1016/j.cities.2012.02.006>

Liitteet

Liite 1. Saatekirje

Hyvä Kuopiossa asuva etätyöskentelijä,

COVID19-pandemia ja etätyöskentelyn kasvavat mahdollisuudet ovat muuttaneet ihmisten asumisen ja työskentelyn maantiedettä. Millainen on Kuopion vetovoima Kuopiossa asuvan etätyöskentelijän näkökulmasta? Millaisia kokemuksia heillä on Kuopiosta ja monipaikkaisesta arjesta?

Haluaisin haastatella (n. 30 min) erityisesti COVID19-pandemian aikana tai sen jälkeen Kuopioon muuttaneita etätyötä tekeviä henkilöitä. Erityisesti olen kiinnostunut henkilöistä, joiden työpaikkakunta on Kuopion ulkopuolella. Haastattelut voidaan tehdä etänä (Zoom, Teams) tai sovitussa paikassa.

Haastattelut ovat osa pro gradu -tutkielmaa, jossa selvitetään Kuopion vetovoimaa etätyöntekijöiden näkökulmasta. Tulosten avulla pyritään ymmärtämään Kuopion muuttovetovoimaa ja monipaikkaisuuden luonnetta. Tutkielman tekijänä on Venla Juntunen ja ohjaajana toimii Aluetieteen apulaisprofessori Johanna Hautala. Vastauksia käsitellään luottamuksellisesti ja anonymisti. Tietosuoja käydään läpi haastateltavien kanssa.

Ota yhteyttä (sähköpostiosoite) niin sovitaan aika haastattelulle!

Yhteistyöterveisin,
Venla Juntunen

Liite 2. Haastattelurunko

Taustatiedot

- Ikä; toimiala/ammatti; perhe ja siviilisäätö; lähtömuuttokunta/maakunta
- Sijainti Kuopiossa (keskustaajama, maaseutu, maaseutualueen kuntakeskukset)
- Milloin muuttanut Kuopioon?

Vetovoima ja vetovoimatekijät

- Suhde Kuopioon ennen muuttoa
- Ennakkokäsitys Kuopiosta
 - Mistä muodostunut?
- Kuopioon muuttamaan houkuttelevat tekijät (pl. työ)
 - (Jos puolison työ/koulu...Kuvittele, mitkä tekijät sen ulkopuolelta houkuttelisivat muuttamaan Kuopioon ?)
 - Muut kaupungit kilpailussa/muuttoprosessi
- Onko asuminen vastannut odotuksiin?
- Onko esiin tullut uusia tekijöitä muuton jälkeen

Pitovoima ja pitovoimatekijät

- Minkä takia jäänyt, mitkä olleet pitovoimatekijöitä?
- Onko tullut tilannetta, jossa valinnut Kuopion. *Eli mahdollisuus tai tarve muuttaa muualle, mutta päätit jäädä Kuopioon.*
 - Onko muutto väliaikainen vai toistaiseksi? *Eli onko tällä hetkellä tietoa mahdollisesta poismuuton ajankohdasta.*
- Ovatko jäämisen syyt samoja kuin muuttaessa?
 - *Uusia? Vanhat vahvistuneet? Eli miten eroavat?*
- Oletko tyytyväinen muuttoon?
- Vaikutus elämänlaatuun ja arjen sujuvuuteen verrattuna edelliseen asuinpaikkakuntaan?

Monipaikkaisuus

- Koetko elämäsi olevan monipaikkaista?
- Millaisena monipaikkaisuuden näet?
- Työn sujuvuus, kommunikaatio työyhteisössä
- Miten näet monipaikkaisuuden aiheuttamien haasteiden ja hyödyn suhteen?
 - onko etätyö ”vaivan” arvoista?
- Työn ja vapaa-ajan tasapaino
- Tyytyväisyys tilanteeseen?
- Monipaikkainen työnteko: vain etätyö vai kuuluuko pendelöintiä työskentelypaikkakunnalle. Hybridimalli?
 - Millaisessa suhteessa etä- ja lähityö/pendelöinti?
- Mitkä tekijät Kuopiossa tukevat etätyöskentelyä?
 - Parannettavaa?